

+тэлепраграма

№ 6 (268) 8 лютага 2002 г.

НАША НІВА

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЭТА

Зінаіда Ганчар,

жонка зынілага беларускага палітыка, зьявітаеца па дапамогу да Старшыні Рады Беларускай Народнай Рэспублікі Івонкі Сурвіллы.

Паважаная спадарыня Сурвілла! 16 верасьня 1999 году ў Менску зьнік мой муж Віктар Ганчар. Безумоўна, Вам на варта распавядальніца пра тое, якую ролю ён адыгрываў у беларускай палітыцы і чаму А.Лукашэнка лічыў Віктара самым не-бяспечным сваім палітычным праціўнікам. Мой муж перш за ўсё шанаваў інтэрсы сваіх краін, сваіго народу. Ён заўсёды быў не-падкупным і прынцыповым, ніколі не ішоў на кампромісы са сваім сумленнем, ніколі не шукаў дробных выгодаў.

На жаль, мне амаль німа да каго зъяніца ў роднай краіне: намаганьі беларускай грамадзкасці не даюць плёну. А на шчырасць і дапамогу цяперашніх улады німа сэнсу разылічваць, паколькі з абнародаваных дакументаў вынікае, што да зынікнення майго мужа маюць дачыненіе А.Лукашэнка, цяперашні генэральны прокурор В.Шэйман і бывы міністар унутраных справаў Ю.Сівакоў. Вядома, я не судзілі ён бяруся судзіць, але паводзіны ўлады ў афіцыйнага съледства толькі пацівярджаюць, на чым сумленнем лёс майго мужа.

Шаноўная і дарагая Спадарыня,

з'яўлікім сумам чытала Ваш ліст ад 1 лютага гэтага года, як чытаю ад верасня 1999-га ўсе весткі аб лёсі Вашага паважанага мужа Віктара Ганчара. Разумею Ваш боль, бо ў дзяцінстве і мне давялося перажыць такую трагедию, калі энкаўздысты "забралі" бацьку і мама цэлы год плакала і старалася давесыць ўсяму сьвету, што ён нічым не правініўся.

Гісторыя на нашай беднай Бацькаўшчыне, на жаль, паўтараецца, а людзі або ня хочуць, або ня здольныя гэта сабе ўсьвядоміць. Клапоцяцца толькі пра кавалак хлеба і не здаюць себе справы, што заўтра, магчыма, настане чарга і на іх і на будзе ўжо каму іх бараніць.

Дазволіце перадусім Вам сказаць, дарагая Спадарыня Ганчар, што Вашыя высілкі бачым мы ўсе і бачыць іх увесі вольны сьвет. Ваш першы адкрыты ліст Барысу Ельцыну, яшчэ ў верасні 1999 г., я сама пераклаала на ангельскую мову і высілала разам з майё асабістай просьбай тагачаснаму міністру замежных справаў Канады Лойду Аксуорты. Мне дакладна вядома, што прадстаўнікі канадскага ўраду ўз্যдымалі гэтае пытанье на міжнародных форумах. Сябры Рады БНР у ЗША і ў краінах Эўропы таксама пісалі сваім урадам. На жаль, дыктатуру, якая дзяржыцца пры ўладзе

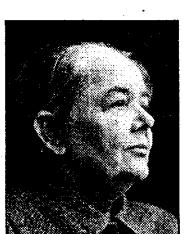
Спадарыня Сурвілла! Вы маеце вялікі аўтаратэт у беларусаў ва ўсім сьвеце, і я вельмі прашу Вас давесыці да ведама нашых суайчыннікаў сапраўдную інфармацію пра тое, што адбываецца на іх гісторычнай радзіме. Я вельмі прашу Вас асабіста і беларускія дыяспary ўзвініць праблему палітычнага тэрору ў Беларусі перад урадамі тых краінаў, дзе яны жывуць.

Сёняня толькі міжнародная грамадзкасць можа прымусіць А.Лукашэнку сказаць праўду пра тое, што здарылася з маім мужам і іншымі зыніклымі людзьмі.

Я хачу з Вашай дапамогай зъяніца да ўсіх беларусаў сьвету: дапамажыце! Параіце, што можна зрабіць у гэтай сітуацыі.

Нельга маўчаць, калі на пачатку XXI стагоддзя наша краіна зноўку абрынеца ў бездань тэрору і крыва, як у 1937 годзе...

З павагай і надзеяй,
Зінаіда Ганчар
1 лютага 2002 г.

сілай, пераканаць можна толькі сілай. Тым болей калі ёй абыякавы лёс народу.

Уважаю, аднак, слушнымі Вашыя лісты прэзыдэнту Расейскай Федэрациі Ў.Пуціну, бо ў вялікай меры дзяякуючыя ягонай падтрымцы, "дзеля стратэгічных інтарэсаў Расеі", Лукашэнка яшчэ знаходацца пры ўладзе. На жаль, "стратэгічныя інтарэсы Расеі" для сп.Пуціна важнейшыя за ўсе парушэнні людзкіх прав у Беларусі.

Застаецца наш народ. Ігнараваныне злачынстваў і зьдзеку са сваіх людзей, са сваіх суседзяў і сваякоў, са свайго краю, са свай культуры і мовы, ня ёсьць годнымі нікага цывілізаціонага народу. Частка грамадзтва, і асабліва моладзі, гэта разумела. Калі б моладзь і жанчыны, якія Вам спачуваны, калі б усе людзі добрае волі зъяндзіліся і можна выйшлі на вуліцы гарадоў Беларусі, дамагаючыся адказу на пытаныні адносна лёсу зыніклых, — так, як людзі ў іншых краінах сьвету выходзяць у абарону сваіх правоў — перамаглі б і мы дыктатуру бяз зброі і бітваў.

Рада БНР і беларуское нацыянальнае грамадзтва будуць і надалей дамагацца дапамогі адвольнага сьвету, каб раскрыць праўду аб лёсе Вашага мужа.

Жадаю Вам, дарагая Спадарыня, надзеі і вытрымаласяці.

З глубокай пашанай,
Івонка Сурвілла,
Старшыня Рады Беларускай Народнай Рэспублікі

Свой Google Belarusian

У студзені адбылася знакавая для беларускіх карыстальнікаў Сеціві падзея: пошукавік №1 у Інтэрнэце — *Google* — загаварыў па-беларуску. Дагэтуль сярод папулярных Інтэрнэт-ресурсаў беларускай мовай карыстаўся толькі партал надвор'я *wunderground.com*.

Google быў запушчаны трох гадоў таму і за гэты час ператварыўся ў самую дасканалую і поўную пошукаўную сістэму. Ён шукае сярод 1,6 млрд. сайтаў (усіх іх у Сеціве каля 5 млрд.) на сямі дзясятках моваў (найбліжэйшы паказальнік у *AltaVista* — 25 моваў). На распрацаванай кампаніяй тэхналёгіі пошуку працујуць такія сусветна вядомыя рэсурсы, як *Yahoo*, *Cisco* і яшчэ больш як 130 парталаў і сайтаў. Гэта пятнаццаты на падвальнасці сайту ў ЗША. Зараз *Google* зъяніца да сваіх карыстальнікаў па ўсім сьвеце на 72 мовах. Нарэшце, хоць і значна пазней за іншыя славянскія, *Google* асвоіў і беларускую мову. Гэта адбылося дзякуючы працы валанцёраў Сяргея Бычкова і Ягора Шумскага, якія не пашкадавалі свайго часу і грошей, каб пошукавік "загаварыў" па-наску (прычым піша ён клясычным правапісам).

"Сёняня мы зъяўляемся пошукавай сістэмай №1", — кажа дырэктар *Google* Дэвід Крэйн, — але пакуль яшчэ нельга сказаць, што абсалютна ўсе людзі ў Сеціве карыстаюцца нашай сістэмай. Гэта — наша мэта". Імклівы посыпех аспіранцкага праекту, якім яшчэ ў пачатку 90-х быў *Google*, сведчыць, што, маючы жаданне, можна скарыць любыя вышыні. Цешыць і тое, што беларуская справа выходитці на ўзровень прыватнай ініцыятывы, дзе без якой-колькі век падтрымкі ствараецца беларускі прадукт, дзе не чакаюць грантаў ці датацый і дзе ад цябе багаты залежыць. Гэтым разам купка энтузіястаў дала беларусам — ад магілёўскага школьніка-падшыванца да амэрыканскага пэнсіянера — магчымасць выбраць роднае, каб паслугавацца лепшыем.

Андрэй Чык

АЛІМПІЯДА

Расклад беларускіх дзён

РАЙ СТАНЕ Ў АМЭРЫЦЫ

Солт-Лэйк-Сыты, сталіца маронаў

ЛЯВОН ВОЛЬСКІ

"Дык вось каму ты дасталася!"

ПАДПІСНЫ ІНДЭКС 63125

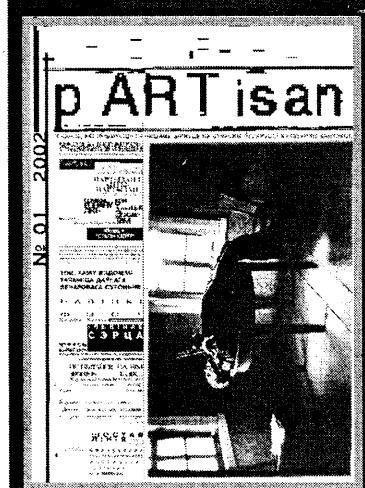
З 8 да 24 лютага ў Солт-Лэйк-Ситы (штат Юта, ЗША) пройдуть XIX зімовыя Алімпійскія гульні. Зімовая Алімпіяды — прыгожае спартоваве відовішча: лыжныя баталіі (гонкі, біятлён, спалам, фрыстайл і інш.) адбываюцца на фоне заснажаных гор і лясоў. А калі гэта яшчэ марозны сонечны дзень! Для незалежнай Беларусі гэта трэцяя гульня. Упершыню самастойнай камандай нашыя спартовуцы выступілі ў 1994 г. на наўгардскім Ліхэамэры. Тады беларусы прывезылі з краіны вікінгаў два срэбныя медалі — зарабілі іх біятляністка Святлана Парамыгіна і канькабеџак Iгар Жалязоўскі. Не ўзялі мы золата і чатыры гады таму на Алімпійскіх гульнях у Нагане — выступілі яшчэ горай, чым у Ліхэамэры, атрымалі толькі два бронзавыя медалі (фрыстайліст Зыміцер Дащчынскі і біятляніст Аляксей Айдароў). Што зараз? Каляндар Алімпіяды — на старонцы 7.

Аўтакефальную царкву нельга згадваць

Галоўнага рэдактара "ІН"

выклікалі ў праکуратуру за тое, што ў калядным пасланні пратаярэя Івана (Спасюка) і ў абвестыце пра набажэнства на месцы расстрэлаў у Курапатах згадваецца Беларуская аўтакефальная праваслаўная царква. Кажуць, нельга я згадваць, бо не зарэгістравана. Ці дадуць газэце за гэтыя згадкі папярэджаныне, пакуль невядома. А царква гэта такая, дзе на бяруць платы за хрост і адпяванье і якая Масква не падпрадкоўваеца.

Незалежны часопіс авангарднага мастацтва

Прэстыжная газэта на беларускай мове

Цена падпісі на месяц 1348 рублёў. Падпісны індэкс 63125.

Подпіску прымаюць на любой пошце, у многіх шапіках "Белсвяздруку". Падпісца можна на кожны наступны месяц гэтага паўгодзідзя. Подпіскаю — таніней.

Дык падпісвайся!

навіны гаспадарскія

ПАДАТКОВЫЯ ИСПЕКЦІІ ў Менску да 1 сакавіка працуюць з 9-й да 20-й, у тым ліку і па суботах. Падаткавікі павялічылі час працы, бо ў студзені дэкларацыі аб сукупных даходах падалі толькі 6 тыс. менчуць, хоць мусілі б' гэта зрабіць, паводле ацэнак, 100 тысяч.

ВАЛЮТНЫЕ РЭЗЭРВЫ БЕЛАРУСІ цягам году павялічыца мінімум на 27 млн. і максімум на 236 млн. даляраў. Пасыль студзенскай "валютнай інтарвэнцыі" на рынак, якую зладзіў Нацбанк, каб спыніць падзенне беларускага рубля, у яго заставалася каля 190 млн. даляраў запасу. Кіраўнік Нацбанку сп.Пракаповіч паведаміў, што дзяржава ня будзе купіць золата: маўляў, ёсьць 10 тонаў, і хопіць.

"**БЭБІ-БУМ**" сярэдзіны 1980-х спрычыніўся да таго, што цяпер 56 тыс. выпускнікоў 9 клясаў і 63 тыс. выпускнікоў 11 клясаў ня маюць месца ў ВНУ, тэхнікумах ды ПТВ. Аднак павялічыца прыём абитурыентаў няма як, бо з 2005 г. колькасць выпускнікоў у школах паменшылася ў некалькі разоў.

АЦЯПЛЕНИЕ И ГАРАЧАЯ ВАДА падаражнелі ў 1,2 разу, тэхнічнае аблугуўанье кватэраў — удвая. Цяпер грамадзяне краіны будуць сплачваць 35% ад реальнага кошту камунальных паслугаў. За аднапакаёўку давядзенца плаціць 10,7, за двухпакаёўку — 15,7, трохпакаёўку — 21,6 даляра ў месяц. У Міністэрстве жыльлёва-камунальнай гаспадаркі кажуць, што болей камунальных тарыфі падышыца сёлета ня будуць, калі на скончэнцы на паліва і электрычнасць.

НА СЛУБУ КАЛГАСАМ і саўтасам бракуе 160 млн. даляраў. Каб ліквідаваць дэфіцит бюджетных сродкаў, урад збіраеца выдатковаваць гаспадаркам 60 тыс. тонаў паліўнага крэдыту ды падвысіць падаткі на падтымку сельгасвытворцаў.

ВОЛЬНАЯ ЭКАНАМІЧНАЯ ЗОНА "Магілёў" створана нядаўна. Прадпрыемствы ў яе межах атрымліваюць 50% звінкі па падатках на прыбылак і на даходы. Даэтуту ў Беларусі было трох вольных эканамічных зонаў — "Менск", "Гомель" ды "Берасць".

БЕЛАРУСКИМ АВІКАМПАНІЯМ забароніца рэйсы ў краіны Эўразіі з 1 кастрычніка. Беларускія лётчыкі карыстаюцца самалётамі расейскай вытворчасці, якія не адпавядаюць эўрастандартам па шкодных выкідах і шумах. У адказе "Белавія" заявіла, што ў такім разе заходнія самалёты таксама ня будуць прымаць у Беларусі, калі Эўразія не скасуе сваёй забароны.

БЕЛАРУСКАЙ АЭС ня будзе прыняміць да 2025 г. Энергетыкі падчылі, што АЭС дасыць краіне ўсяго на 40% электрычнасці болей. Амаль столікі ж энэргарэсурсаў можна праства зэканоміць, калі карыстаца новымі тэхналёгіямі на прадпрыемствах ды ўцягліць жыльлёў.

ПАДАХОНДЫМ ПАДАТКАМ сёлета ня будуць аблкладацца грошы ў адзінства мэталалому, макулятуры, палімераў, пабітага шкла ды старой гумы. Гэта мусіць заахвочыць здачу другаснай сывравіны.

РАСЕЙСКАІЯ БРОВАРЫ, што экспартуюць пів ў Беларусь, мусіць уносіць грашовы заклад, роўны кошту пляшак. Заклад будуць яртаць толькі тады, калі пустыя пляшкі вывезуць назад у Расею. Гэта абаране інтэрсыя нашых вытворцаў шкла, а таксама робіць расейскае піво даражайшым і менш канкурантным на беларускім рынку.

Сяржук Іваноўскі

"Голос душы" Мусіць гучаць

Просім кіраўніцтва Беларускага радыё аднавіць праграму "Голос душы" на першым радыёканале. Яна патрэбная слухачам і Беларусі.

імя, прозвішча	адрас	дата	подпіс

Урэдакцыю працягваюць ісьці лісты ў абарону перадачы "Голос душы". Усяго за трох тыдні чытачы "НН" сабралі 1429 подпісаў.

Яўген, Алена і Ларыса Андросікі, Віталь Супрановіч, Ірына Коваль, Вацлаў Арэшка, Ігар Кузняцоў, бацька і сын Кажэмаксы (абодва Андрэі) ды яшчэ 204 чалавекі зь Менску падпісаліся ў падтымку "Голосу душы" на мінулым тыдні.

"Паважаная "Наша Ніва"! Зычым поспехаў табе ў "Голосу душы", — піша Гарадзенская арганізацыя Маладога Фронту. "Голос душы" мусіць гучаць!" — так лічаць Алеся Высоцкай, Святлану й Вячаславу Карпавы, Эльміра Юсубава і яшчэ 23 гарадзенцы, В.Малчанава, З.Раманава, В.Дрозд са Светлагоршчыны. Далучаюць да іх свае галасы Раіса і Юры Прошыны, Аляксей Струкчоў, Анатоль Праэршанка, Валадар Цурпанава і яшчэ 9 чалавек з Магілёва, Галіна, Міхail, Ірына і Андрэй Будзевічы, Валеры Дунай з Ваўкавыску, Віталь Бураў і яшчэ 7 чалавек з Гомеля, Уладзімер Ермаловіч і яшчэ 4 чалавекі з Барысава, Альбіна і Антон Ласоўскія, Ганна Юшкевіч і яшчэ 48 чалавек з вёскі Савуткі, Раман Ясюковіч, Нарбэрта Гірстун з Шаркаўшчыны, Ганна Корзан, Лілія Крачкоўская з Віцебску. 8 чалавек даслалі свае подпісы з Браслава і Браслаўскага раёну. Зь Берасцьца ў абарону "Голосу душы" пішуць Ганна Вайцюховіч ды яшчэ 8 чалавек. З Ворыбы прыйшлі 8 подпісаў, з Койданава — 26 подпісаў, з Вулькі (Лунінецчына) — 24 подпісы, з Луніна — 3. Подпісы прыйшлі таксама з Бярозы, Вельямовіч, Ставаў, Узноғі, Чэрвень, Століна, Воршы, Ратамкі, Карапёва, Трабаў, з украінскай вёскі Старыя Бандуны. 4 подпісы даслалі жыхары Салігорску. Святлану Канапацкай, Ганна Ра-

маноўская і яшчэ 5 чалавек напісалі нам зь Ліды.

Тым часам на запыт ТБМ да Міністэрства інфармацыі пра закрыццё праграмы "Голос душы" прыйшоў наступны адказ: "Міністэрства інфармацыі сумесна з Белтэлерадыёкампаніяй разгледзела Ваш ліст і паведамляе, што з 1 студзеня 2002 г. Беларуское радыё перайшло на новую сетку вячашчаныя. Кіраўніцтва Белтэлерадыёкампаніі прапанавала Кардыналу Казіміру Свяентку, арцыбіскупу, Мітрапаліту Менска-Магілёўскаму, вырашыць пытаныне аб перадачы на беларускай мове на першым канале рэспубліканскага радыё з 8.30 да 9.00 нядзельнай імшы з узделам прадстаўнікоў Менска-Магілёўскай архіяпархіі рымскокаталіцкай царквы. Зъвяртаем Вашу ўвагу на тое, што ў адпа-

веднасці з артыкулам 14 Закону "Аб свабодзе веравызнання і рэлігійных арганізацій" і статусам рымскокаталіцкай грамады съвітых Сымона і Алены дзеянасць гэтай грамады абмежавана тэрыторыяй г.Менску. Белтэлерадыёкампанія арганізоўвала і будзе надалей арганізоўвача перадачы, прысьвячаныя галоўным рэлігійным съвітам, а таксама запрашача съвітароў вядучых рэлігійных канфесій да ўдзелу ў амбэркаўльні праблеме духоўнага выхавання. Міністар М.Падгайны". Гэта значыць, што лёс каталіцкай перадачы на Першым канале нацыянальнага радыё вырашаны становічча, а хто ёсць залежыць ці падтрыміць ад кардынала Свяентка. Спадзяемся, што гэтая пачэсная справа будзе даверана а.Уладзіславу Завалнюку.

навіны за тыдзень**Прафсаюзы супраць акцыянаваньня**

Днімі ў Менску лідэры Беларускага незалежнага профсаюзу аўтмеркавалі становішча, якое склалася на прадпрыемствах нафтакімчай галіны ў сувязі з іх акцыянаваньнем. Працоўнымі калектывамі праланавалі самім выстуپіць з ініцыятывай акцыянаваньня, хоць насамрэч такое рашэнне прыняў урад, які будзе вызначаць і будучы інвестару. Прафсаюзы выступаюць супраць перакладання адказнасці за вынікі прыватyzациі на плечі работнікаў.

Арэндная плата адноўкаўская не для ўсіх

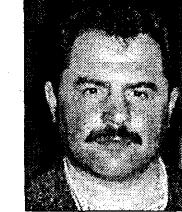
6 лютага Канстытуцыйны суд Беларусі вырашиў, ці адпавядае Канстытуцыйны інструкцыя, якая вызначае парадак фармавання ставак платы за аренду нежылых памяшканняў для юрыдычных асобаў недзяржаўнай формы ўласнасці. Пытаныне гэтае падзялена на падпраемствы, якія прадстаўнікі незалежных дасыледчых і аналітычных цэнтраў разглядаюць гэта як спробу ўладаў пастаўіць пад адміністрацыйны кантроль незалежныя сацыяльныя дасыледаванні.

У.Інф.

Ліцэнзіі для сацыяльягай

Паводле інфармацыі з Беларускай асацыяцыі аналітычных цэнтраў, Адміністрацыя прэзыдэнта зьбіраеца ўвесці ліцэнзіаванне сацыяльных дасыледчых і аналітычных цэнтраў разглядаюць гэта як спробу ўладаў пастаўіць пад адміністрацыйны кантроль незалежныя сацыяльныя дасыледаванні.

Э.Л.

скандал тыдня**Мікола Маркевіч: Яны ізноў пралічаща**

Позыв ў суд Міколу Маркевічу паказалі за трэці дні да ягонага адлёту ў Нью-Ёрк, калі ўжо была аформленая віза, купленыя квіткі.

Родныя баяліся, што мо юя выпусціць яго зв Беларусі.

Хітра гуляюць лукашэнкаўцы. Цягнулі з крымінальнай справай паўгоду, да адлёту рэдактара "Пагоні" ў ЗША. Намякаюць: папрасі, Мікола, прытулак там. Хто табе адмовіць, калі супраць цябе крымі-

нальная справа ўзбуджана? А мы тут без тваёй "Пагоні" спакойна жыць будзем. Але Маркевіч не думае заставацца ў ЗША. "Чаго яму там рабіць?" — кажа ягоная жонка Вольга. 11 лютага ён мае вярнуцца і зьбіраеца разам з Мажэйкам ісці ў праکуратуру 14-га, акурат на дзень усіх закаханых.

Журналісты і дзеячы культуры Гарадзеншчыны рыхтуюць адкрытыя лісты да праکурора Гарадзенскай вобласці Васіля Літвінаў, грамадзкасці Беларусі ѹ сівету, дзе выкажуць сваё абурзяньне з нагоды перасыледу журналиста.

Э.Л.

Лісты ў рэдакцыю**Я маю гімн**

Пытаныне беларускага гімну, актуалізаванае апошнім часам, няпросце. Загадзі можна ўпэўненаўці, што да новага гімну, які ён ні быў, знойдзенца багата прэтынзіяў.

Для адных ня будзе іншага варыянту, апрач гімну "другой сівежыні" (гэта, як расейцы стварылі сабе гімн "трэцій сівежыні"). Другім патрэбны толькі "Мы выйдзем шчыльнымі радамі..." Трэція антрапаністична змагаецца за "Паланэз" Агінскага (ён жа — "Рэзвітанне з Радзімай"). Часцівертыя нааагул напісалі свой, новы варыяント гімну... Але навошта такое зацягце змаганьне? Гімн, як і іншая дзяржаўная сымболіка — герб і сцяг, ёсьць нечым гістарычна ўкарэненым, "апрабаваным". Гімн мае такую ж значнасць, як і іншая сымболіка, — найперш гістарычную. Нікто ж не адміўляе гістарычнага бел-чырвона-белага сцяга на падставе таго, што ён сцяг прыгэйшыя спалучэнны колераў! Мы вы-

біаем гэты сцяг не праз ягоны эстэтычныя вартастыці, а найперш тому, што ён гістарычны. Тоё самае і з гербам "Пагоня" — тому, што ён 700 годоў. У такім гістарычным "спаборніцтве" варыянт "Мы выйдзем шчыльнымі радамі..." мае безумоўнае першынство перед песьнню "Магутны Божа".

Аднак існуе твор, які далёка перасягае ўсе названыя варыянты. Твор, які выконваўся нашымі продкамі менавіта ў "гімнавай" якасці. Гэта "Багародзіца", якую сцявалі воі Вялікага Княства перад бітвой. Велічнае апісанье такога моманту — у Карапечавічавым рамане "Хрыстос прызымліўся ў Гародні":

"Усе пешы, у латах і кальчугах, са звягнімі і двухручнымі мячамі ў руках, з авальными шытамі, у якіх былі ўпісаны шасціканеч

Калі яны перайшлі горы й апнуліся ў скалістай даліне, іхны правадыр і прарок Брыгам Янг сказаў: «Се — месца!». Ён загадаў пастаўці намёты ў бязводнай салёной пустэльні, а праз дзьве гадзіны пасля прыбыцьця ягония вернікі началі араць неўрадлівую зямлю.

Наступнага дня яны ўжо садзілі бульбу, сеялі пшаніцу, загацілі ручай, каб пусціць ваду на высаходную ральлю. Так выглядаў пачатак сёньняшняй магутнасці.

Патрэбная была вялікая вера альбо вялікая пыха, каб невялікі чучай называць Ярданам, а саланчак — Зямлём Ізраілю. Але, як вучыў прарок Янг, гэтая негасцінная даліна была Зямлём Абязанай, адданай Богам ва ўладаны Царкве Ісуса Хрыста святых апошніх дзён — мармонаў. Бо ж Брыгам Янг сказаў: «Се — месца, да якога прывёў нас Бог!».

Дыскусіі не было

У ліпені 1864 г. пасля паўгоду пакутлівых вандровак (толькі ў другую ноч маршу замерзлі дзеяўчера немаўлят) 146 чалавек засялілі даліну. Праз два гады іх было пяць тысяч. Сёньня — адзінццаццаць мільёнаў па ўсім сьвеце. Царква святых апошніх дзён разьвівается хутка, як аніводная іншая ў сьвеце.

Крыху асвойтаўшыся ў салёной даліне, яны распачалі будоўлю храму — Тэмплю, закрытага для няверных. Будавалі 20 гадоў: 177 пакояў для малітвы, шлюбай, хросту, абсталяваныя з раскошай (златая купеля, якую цягніць залатыя быкі, мармур, пазалочаныя фрэскі, на адной з вежаў — залаты анёл Мароні, які трубіць у залатую трубу). Цяжка паверыць, што 150 гадоў таму мармонаў прыехалі сюды як выгнанікі на 72 укрытых палат-номахах.

Тэмпл стаіць у цэнтры Солт-Лэйк-Сыты — сталіцы штату Юта. Ён арганізуе плян гораду. Большы за храм толькі найвышынай у горадзе (у некалькі дзясяткаў паверху) будынак марманская адміністрацыя. Вуліцы нумаруюцца паводле набліжанасці да храму: 1, потым 2, 3 і г.д., пакуль вузкія вулкі перадмесція не злыпніцца з гарамі.

У пляні Солт-Лэйк-Сыты ёсьць нешта ад сымбалю і марманская таямніца. Чым бліжэй Тэмпл, тым прыгажайшым здаецца горад, бо фізична бліжэйшымі робяцца святыні і пуп зямлі.

— Так і мы, — кажа мне Джэф, мармон з Солт-Лэйк-Сыты. — Мармонаи з Юты лічачца бліжэйшымі да Бога, лепышы за іншых мармонаў. На немармонаў яны паглядаюць звысоку. Яны думаюць, што толькі яны ведаюць прауду. А Бог жа ганіць пыху.

Джэф, мармон з марманскаі сям'і (гэта істотна, бо большасць вернікаў царквы — ізафіты), кажа, што ў Солт-Лэйк-Сыты пануе маральная задуха. Ён сын царкоўнага ярарха, верыць на самреч, не на паказ, прытрымліваецца рэлігійных запаветаў. І марыць зъехаць з Юты.

Рай стане ў Амэрыцы

рэпартараж з Солт-Лэйк-Сыты

Залатая легенда прагока Сыміта

Брыгам Янг, які прывёў мармонаў у Юту, мусіў быць незвычайнім чалавекам, больш незвычайнім, чым першы прарок Джозэф Сыміт.

Бо што зрабіў Джозэф Сыміт? Укладаў каноны веры, вызначыў структуру царквы (на чале — пажыццёві абраны беззаганыя прарок, аточаны, як у Бібліі, дванаццаць апосталамі), паслаў у сьвет першых місіянераў. Небагата можа, таму што ў яго не было часу.

У 1827 г. Сыміт абвясціў, што анёл Мароні паказаў яму месца на ўзгорку Кумора ў Новай Англіі, дзе закапана залата табліца са Словам Божым. Дзялікуючы магічным камянем Урым і Тумім ён змог прачытаць і скапіраваць тэкст, напісаны таямнічай мяшанкай стараэгіпецкага языка.

Сыміт прачытаў пасланыя анёла і паведаміў, што Хрыстос паслья ўваскресення навучаў у Амэрыцы.

Што індзейцы — нашчадкі няверных, якія ў 285 г. н.э. зьнішчылі пажожных изфітаў (ад Нэфа — учэкача з Палестыны, які за паўстадаўдзіў да нараджэння Хрыстовага прыпілы ў Амэрыку на караблі, аснашчанымі компасам). Тэкст анёла Мароні апісваў падарожжа Каломба, звязаныя індзейцаў, калінізацыю Амэрыкі, вайну за незалежнасць.

На гэтым сканчаўшыца прароцтвы, правераныя гісторыяй, і пачынаюцца астатнія: Хрыстос зноў звязаўца на Зямлі недзе на амэриканскім Сярэднім Захадзе. Хрыстос абяцаў, што Злучаны Штаты будуть для вернікаў краем вечнага шасціцца — пры жыцці ў паслья смерці.

Наш суйчынік пісьменьнік Мэльхіёр Ваньковіч (з роду Валентыя Ваньковіча, аўтара славутага партрэта Адама Міцкевіча), які жыў у Солт-Лэйк-Сыты, называў Царкву Ісуса Хрыста святых апошніх дзёў амэрыканізмам у найчысцішай існасці. І дзвіўся, чаму ў вялікім, сучасным, багатым амэрыканскім горадзе, у заможным штаце, удава большым за Польшу, захоўваецца тэакратычная закасцянялая структура. Ваньковіч пытаваўся: чаму мармонаи, якія вераць словам беспамылковага прарока, даюць Амэрыцы вялікіх палітыкаў і фінансістуў, чаму іх царква эканамічна пасльяховая?

Чаму сярод людзей, якія вераць у залатую табліцу ў рай на Сярэднім Захадзе Амэрыкі, — найбольшая (у працэнтах) колкасць інтэлектуалаў?

І адказвае: як ведаю.

Бараада — знак супраціву

Пра дзяцінства і юнацтва Джэфана яма чаго дўята гаварыць: з маленства засвойваў асновы веры, хадзіў у храм, у 19 гадоў на два гады выехаў з місіянэрскай службай на другі край зямлі. Істотней тое, як ён выглядае. Джэф, падстрыжаны налыса маладзёён у акуляхах, мае бараду, якую даглядае, як рэліквію. Лысая галава і барада для жаната га мужчыны маюць у Солт-Лэйк-Сыты палітычнае значэнне.

На менш важная за выгляд Джэфа гісторыя ягоной жонкі. Ехала калісці прыгарадным цыгніком задуменная 20-гадовая дзячычына, для якой перавярнуўся сьвет. Яна кахала старэйшага мужчыну, які абяцаў ажаніцца, а выявіўся жанатым.

Пабачыла двух хлопцаў, якія смылялісь зь ейнага кольца ў носе. «Чаго ржаце?» — кінула яна ім. А яны: у Юце нікто ія носіць такіх кольцаў. Гэта было ейнае першае спатканье з мармонскімі місіянэрамі.

Потым мы сустракаліся амаль штодня, — кажа яна. — Яны распавядалі мне пра свою веру, пра месца сям'і, значэнне сямейнага жыцця, пра мужчыну, якія ня здраджваюць. Я была ў такім становішчы, што, калі б спаткала егавісту, стала б егавісткай. Але менавіта мармонаў дала міне духоўную падтрымку, дапамаглі мне, калі іншым было не да мяне.

Праз год Івона прыняла мармонскую хрышчэнне, праз два пераехала вучыцца ў юніверсітэт Брыгама Янга. Пазнаёмілася з Джэфам, яны пабраліся.

— Перад шлюбам здарылася так, — распавядзе яна, — што мы спалі ў адным ложкі. Джэф сказаў мне «дабранач» і павярнуўся сълінай. Я была ўпэўнена, што ён стане да мяне чапіцца, і я ведала, што мне трэба рабіць. Нашая вера забараняе дашлюбны сакс, я была ізафіткай, адданай запаветам, але не хацела, каб ён пачуўся адкінутым.

Івона, як і Джэф, ня паліць, не ўжывае алькаголю, кавы і гарбаты. І, як і Джэф, думае, што ў будучыні пададзе некуды з місіяй. Затое яна п'е кока-колу, хоць Джэф колыня п'е (кола ўтрымлівае забаронены кафэйн), і ганарыцца, што яе мужу-мармону з мармонскай сям'ю, выгадаваному ў мармонскім універсітэце, гэта не перашкодае.

— Но Джэф, — кажа яна, — не такі, як іншыя мармонаи з Юты, ён цярпімі й адкрыты. Но ёсьць мноства такіх мармонаў, якія, калі б дазналіся, што я п'ю кока-колу, ужо лічылі б мяне горшай, нявернай.

з-за адсутнасці апостальскай улады першапачатковая царква раскаласілася на мноства плыні.

Сябе мармонаў лічачь вернікамі сапраўднай Царквы Ісуса Хрыста, што была адноўленая ў першай палове XIX ст. разам з усім першапачатковай уладаю, таямніцай і арганізацыяй, уключна з жывым прарокам і апосталамі, праз якіх Хрыстос кіруе сваёй царквой. Каб адрозніваць яе ў часе ад першапачатковай Царквы Ісуса Хрыста, адноўленая царква была названая Царквой Ісуса Хрыста са святых апошніх дзён.

Святам Пісъмом яны лічачь Біблію і летапіс пад назваю «Кніга Мармона: новыя съведчанія аб Ісусе Хрысьце», у якім кріху апавед аб служжанні Хрыста на Амэрыканскім контыненце паслья ягонага ўваскресення. Прарокі, што жылі ў Амэрыкі, якія старазапаветныя, вялі летапіс (выгравіраваны на металёвых аркушах) аўтосінах Бога і людзей на гэтым матерыку. Джозэф Сыміт (1805-1844), першы прарок царквы, пераклаў той летапіс. У мармонаў няма аплачванага духавен-

Помнік Брыгаму Янгу пры ўездзе ў Солт-Лэйк-Сыты.

І Івона сама падсімейваеца, расказваючы пра колу:

— Чаму мармонаы зь Юты крываюцца на кока-колу, але ядуць чаекаляду? У чаекаляду ж яшча больш кафэну.

І сама адказвае:

— Чакаляду тут елі заўжды, а колу п'юць чужынцы.

Усё ў вас тут будзе

...Новая вера спадабалася амэрыканцам не адразу — мажліва, таму, што разбурова падмурок веры пажожных пурытанаў: Бог — гэта таямніца, а Сыміт казаў, што бачыў Бога; Бог вызначыў манагамную сям'ю, а Сыміт цвердзіў, што Біблія загадвае шматжонкава. Мармонаў выгналі з Новай Англіі, а калі яны асели ў штатах Ілінойс і Місуры, іх білі, палілі пасевы й дамы, нішчылі друкарні й млыны, без суду садзілі ў турмы.

У 1832 г. набожны просьвітэрыянскі натоўп выкачаў прарока Сыміта ў смале і пер'і.

У 1838 г. пратэстанцкі судзьдзя вынес яму съмяротны прысуд, пазней адменены.

У 1844-м натоўп выцігнуў прарока з турмы й ліччаваў.

У 1846 г. губернатар Ілінойсу падпісаў дэкрэт аб выгнанні мармонаў (афіцыйны адкліканы толькі праз 132 гады).

Патрабоны былі вялікія адвары і вера, каб у XIX ст. на Усходзе і Сярэднім Захадзе быць мармонам. Аднак у наступную іядзелю паслья таго, як натоўп ліччаваў прарока Сыміта, падчас набажэнства Царквы Ісуса Хрыста святых апошніх

дзён, якое вёў Брыгам Янг, да іх дадалося некалькі вернікаў.

Брыгам Янг мусіў мець незвычайную моц. Ён хрысьціў добраахвотна навернутых у той час, калі пераход у мармонства быў роўны выгнанню, ён правёў съвітых апошніх дзён праз сухія прэрыі і Скалістыя Горы. У дадатак ён рабіў працоўты, якія ажыццяўляліся.

Калі мармонаы паміралі з голаду ў даліне Вялікага Салёнага Возера, ён сказаў:

— Неўзабаве вы будзеце мець usage больш і таніней, чым на Усходзе.

І што? У Каліфорніі выбухае залатая ліхаманка, праз Солт-Лэйк-Сыты пастаўці архітэктурнае шматлікі будынкі, накрэслі вуліцы, спраектаваў пры храме Каўчэ — будынак, велізарны бліскучы дах якога нагадвае шкаралупіну яйка. У галоўнай залі Каўчэ, вядомай ва ўсіх Злучаных Штатах цудоўнай акустыкай, працоўкі двойчы на год абавязчыцца.

Гэта Янг заклаў Солт-Лэйк-Сыты, пастаўціў Тэмпл, аточаны цудоўнымі садамі, накрэсліў плян гарадзішкі вуліцу, спраектаваў пры храме Каўчэ — будынак, велізарны бліскучы дах якога нагадвае шкаралупіну яйка. У галоўнай залі Каўчэ, вядомай ва ўсіх Злучаных Штатах цудоўнай акустыкай, працоўкі двойчы на год абавязчыцца.

Янг пусціў ваду ў пустэльню, каб замік салёных траваў і чэзальных кедраў

3 УСІХ СТАРОН

зьбярог і павялічкы ў маёмысьць царквы, не дапусціў чарговых рэпрэсіяў і пагромаў, зрабіў таک, каб баяліся не мармоны, але мармоны.

Іншыя ня любяць нас, мы ня любім іншых

Пакуль я дабраўся да Юты, мянкіе кармілі дзіўнымі апавяданнямі.

— Солт-Лейк-Сіты — гэта мэтраполія, — казалі мне. — Але будзь асьцярожны ў правінцыі, у малых мястечках, там цябе могуць напаткаць непрыемнасць.

Мне казалі, што, нават знаходзячыся на бурлівай вуліцы, я буду самотны ў атачэнні непрыязненасці:

— Яны на юх вызначаць, што ты чужі.

Мнерай і на збочаць з галоўных дарог, хіба што ў нацыянальных парках: у Юце цудоўная краівіда. Каб я сачыў за сваімі словамі, не пытаўся пра крамы зь півам і не дзіўіся, чаму ў гатэлях няма кавы. Словам, каб я паглядзеў цудоўную каньёну, Тэмплі ў Горадзе Саленага Возера і Парк Сыты, дзе разгорненца зімовая Алімпіяды, а потым як мага хутчай выбіраўся з Юты.

— Там усё так, як усюды ў ЗША: крамы, вуліцы, нават піунухі, — тлумачылі мне. — Але... атмасфера, настрой — гэта цяжка перадаць. Гэта адчуваецца, і гэта непрыемна.

Калі я пытаяў, чаму, мне адказвалі неканкрэтна, затое множылы прыметнікі:

— Яны дзіўныя, замкнёныя, падступныя, злыя. Ці ведаеш ты, што шмат хто з іх мае многа жанок?

Ад часу драматычнага канфлікту Царквы сівятых апошніх дзён са Злучанымі Штатамі мінула сто год, але гісторыя не забылася.

— Чаму многія людзі ня любяць мармоны? — спытаўся я неяк у Івоні і Джэфу.

— А чаму ня любяць мурину, жыдоў, гомасексуалістаў? — спыталіся яны.

Праз хвіліну Джэф дадаў:

— Іншыя ня любяць мармоны тому, што мармоны іх ня любяць.

Прароцтва Брыгама Янга

Праз два гады пасля таго, як мармоны аселі ў салёной даліне, Юта стала часткай Злучаных Штатаў — дзяржавы, ад якой яны ўцяклі ў пустэльню. Сівяты апошніх дзён зімовыя ўцягі, Брыгам Янг бароніць веру і сівяту зямлю.

Таго, хто сумніваўся ў дактыні, маглі зарэзцаць; сям'ю Парыш вырасалі, бо яна хацела вярнуцца на Ўсход. Мармоны ўзбройвалі індзейцаў, каб тыя выразалі пасяленцаў-немармоны, а калі гэта не давала плёну, паліція прарока Янга "Анёлы сімерці" ладзіла засады на караваны, якія ішлі праз горы.

У Маўнтын Мэдаў "Анёлы" звішчылі дарэшты караван са 157 чалавек; забойцамі кіраваў прыёмны сын прарока Янга. Вашигтон быў абураны, ён хацеў навесці парадак. У Юту ўвайшлі войскі, якія толькі што перамаглі Мэксіку. Салдаты чакала выпаленая прэзыдэнт, трупы быдла, паваленая масты. Армія заняла Солт-Лейк-Сіты, але ў гэтым не было патрэбы. Горад

Гукі фанфараў абвішаюць адкрытымі шоў мармонаў на ўзгорку Кумора, дзе знаходзіцца пазалочаная статуя анёла Мароні. Шоў мармонаў адбываецца штоліні ад 1937 году і зьбірае каля 100 тыс. гледачоў.

абязлюдзеў, сады былі высечаныя, аддзелы факельшчыкаў падпальвалі набітыя саломай дамы. "Анёлы сімерці" нішчылі вайсковыя харчовыя транспарты; цінер войска залежала ад мармонаў: яму паграхаў бы голад, калі б яно не падпісалі міру.

Вашынгтон таксама хоча згоды, хация войска прагнє помсты; кожны ведае, хто забіваў і паліў. Таго прымёмана сына расстралялі, астатнія забойцы трапілі пад суд. Але суды ў руках мармонаў, справу пра разню ў Маўнтын Мэдаў спускаюць на тармазах, як і дзясяткі іншых.

Брыгам Янг абараніў мармонскую Зямлю Абязаную. Калі ён вёў вернікаў у Юту, прарокаў, што нікто ніколі нідзе ня будзе іх пераследаваць. Ён стрымаў слова.

Жонкі прарока

Калі Мэльхір Ваньковіч падарожнічаў праз Юту, мармонскія жонкі былі тэмай, якая цікавіла яго больш за ўсё. Ён папракаў Брыгама Янга, які нібыта меў 52 "половы", хоць гісторык ўніверсітэту ў Прывілеўдзіць, што жанок у прарока было "ўсяго" з дзясятак. Амаль у кожным спатканым мужчыну Ваньковіч бачыў мнагажэнца і з

Мармоны ў Беларусі
У Беларусі гэтая царква была зарэгістравана ў 1993 г. На сёньня адзінай ў нас Менская парофія налічвае трох сотняў вернікаў. Есьць сярод іх і маладыя, і старыя (адной пары — за восемдзесят), і студэнты, і вайсковцы (мармонам не забаронена служыць у войску). Таксама ў Беларусі знаходзяцца 10 місіянараў — дзесяць амэрыканцаў і немка. Свайго малітўнага дому (дому сходаў) беларускія мармоны ня маюць, таму арандуюць памяшканы ў Доме ветэранаў (Янкі Купалы, 21), дзе зьбіраюцца штодзяzenю а дзясяткай. Гэтым летам, як і штогод, яны выпраўляцца ў Нямеччыну, у тантыйшыя храмы, дзеяя атрыманыя сівятых тайнай.

ахвотай цытаваў Марка Твэна, які неяк абедаў разам з прарокам Янгам. Падчас абеду ўвайшла жонка №11 з прэтэнзіяй, што ён падараваў брошку жонцы №6.

"У мяне тут 27 жонак," — сказаў прарок пісьменніку, — усім трэ будзе даць па брошцы. Ды хіба гэта ўсё? Я ж у гарах і стэпах, у лясах і дало маю множства жонак! Усіх іх я зведаі. І бачыце, спадару, што робіцца: у момант мужчынскага ўздыму я даў шосткаму нумару (адразу не магу прыгадаць імя) брошку вартасцю 25 доляраў. Ці ведаеш вы, чым гэта скончыцца? — ён узяў аловак. — За гуту кароткую прыемнасць я заплачу 2625 доляраў. А яшчэ буду бясконца параўноўваць, ці я горшыя яны адна ад другой, і вяртаць. Нейкі пякелны госьць даў цішком аднаму дзіцяці сівясток і ўцёк. Прымчаліся, каб даў і іншым. Ня верылі, што гэта даў ня я. Я паслаў сваіх "Анёлаў сімерці", але

яго не адшукалі. Я мусіў выдаць 110 сувісткоту — і цяпер у мене з-за гэтих сувісткоту увішшу сувісціць".

Калі Твэн убачыў жонак прарока (што старана цытуе Ваньковіч, ён признаў, што шматжэнства мармоны — не распуста, а хутчэй мужчынскі духоўны подзвіг: "Такіх непрыгожых стварэнняў я ніколі раней ня бачыў").

Сам Ваньковіч бачыў у палігаміі крыніцу сучаснага мармонскага дабрабыту: "Брыгам Янг, які адмоўна ставіўся ў маладосці да шматжэнства, стаўшы перад пэрспэктывой паходу на цалінку тэрыторыю, зразумеў, некалькі моцней дапамогаў яно было (...). За тры тыдні да пачатку выправы ён падбрыўся шлюбам з 11 жонкамі ў працоўным веку — ад 17 да 40 гадоў".

У Юце гэтая колькасць павялічылася да 52 жонак; быў сярод мармонаў, аднак, і рэкардсмен з 74 жонкамі. Жонкі й дзеці маглі працаўаць. "Цяпер разумею, — працягвае Ваньковіч, — чаму Янг, які меў некалькі дзясяткі дзяцей, зарабіў мільёны і чаму край, куды ён прывёў некалькі сотняў людзей, на час ягонай сімерці ў 1877 г. налічваў 140 тысяччай кампактнага, працавітага, багатага, кіраванага энергічнай тэакратыяй насельніцтва".

Для Джэфа палігамія — гэта гісторыя ягонае царквы:

— Уяві сабе адзінокую кабету, якая жыла ў Юце сто гадоў таму. Яна б галадала, магла бы нават памерці, а муж, хоце азды на гурт, быў гарантый выжывання. Зрешты, палігамію практиковалі толькі некалькі адсоткі мармонаў; апрач таго, у 1890 г. царква забараніла шматжэнства.

У забытых съветам закутках Юты, Айдага, Нэводы можна яшчэ й сёньня спаткаваць паселішчы шматжэнца. Не прызнаныя царквы, яны лічыць сябе сапраўднымі мармонамі, бо жывуць таク, як загадалі прарокі Сыміт і Янг. Закон супраць іх ня мае сілы: Юта — вялікая мармонская сям'я, усе могуць адшукаць супольных продкаў, а тому не даносць на сваякоў.

Добра нам...

Прапрапрадзед прафесара Ўолтэра Уілла належала да тых некалькіх адсоткаў, якія мелі па некалькі жонак. Лінія прафесара выводзіцца ад другай жонкі. Яны жылі ў Юце заўжды, не ўліялі сабе жыцця дзе-небудзь іншым месцам.

— Я думаю, — распавядае Ўіл, лінгвіст, прафесар славістыкі ва ўніверсітэце Брыгама Янга, — што мы самыя шчаслівія людзі ў сёвеце. Калі б было іншай, якім цудам у царкве так павялічвалася б колькасць вернікаў?

Прапрасар пытается: ці ёсьць у Амэрыцы іншы такі ж вялікі горад, як Солт-Лейк-Сіты, дзе ня трэба замыкаць дом, аўтамабіль? Ніяма.

Люк веравызначыў, што багата ўвага надае здароўю (нельга паліць, піць, ужываць харчовыя дабаўкі)? Анівдане.

— Можа, гадоў сто пяцьдзесятаму мы былі занадта ўтрапенія ѹ фанатычныя. Але цяпер гэта мінуета.

— А якія вы цяпер?

— Поўныя энтузізму, радасныя, што ведаюць праўдзівую веру. Зірні, колькі нашых хлопцаў і дзясятчата добрахвотна едуць за місіяй.

Прыдзі ў Тэмпл — пабачыш, зь

якім запалам маладыя місіянеры абвішаюць Слова Божае.

Сын прафесара Уілла якраз вярнуўся з Літвы. Першым выехаў у Нямеччыну, ён прыбыў спэцыяльнае шкаленне для місіянаў, наўчыўшася цырпілівасці, лагодніцтва, паразуменію. Ён прыбыў у Літву дзве гады, хадзіў па дамах з пасланнем прарока Мароні. Жыў сыціла за грошы, дасыланыя з дому, як і тысычы ягоных раўналеткаў: на ўтрыманне кожнага місіяна — энэра сем'і адкладаюць па некалькі сотняў даляраў штомесец, царква не дае ні цэнту.

Калі прафесар Уіл быў маладым, ён пробыў два гады ў місіі ў Швайцарыі. Пазней быў кіраўніком місіі ў Польшчы. У ягоном кабінэце

Працяг на старонцы 12.

падзеі за тыдзень

5 тыс. штрафу "польскаму Лукашэнку"

Анджэю Лепэру, дэпутату Сойму і лідэру партыі "Самаабарона", далі 20 тыс. злотых (5 тыс. даляраў) штрафу за абразу прэзыдэнта Квасінскага і двух міністров. Анджэя Лепера, што стаўся вядомы праз свае папулісцкія прамовы і абяцаны "разабрацца з тымі, хто раскраў Польшчу", усё часцей падаўноўваюць з Лукашэнкам. У сярэдзіне 90-х Лепэр зьбіраўся нават прасіц палітычнае прытулку ў Беларусі.

ны ягонай краіны з былой мэтраполій Вялікай Брытаніяй "палітычнай вайной". Мугабэ вінаваць брытанскія ўлады ў тым, што яны падтрымліваюць ягонага апанента на будучых прэзыдэнцкіх выбарах кандыдата ад партыі "Рух за дэмакратычныя рэформы" Моргана Цвангіра. Мугабэ называў сваіго суперника брытанскай марыяніткай, абаронцам інтарэсаў беласкүрых. Сябе ж Мугабэ называе абаронцам інтарэсаў чарнаскүрых.

Здарэньне ў Рыё-дэ-Жанэйра
У чацвер у Рыё-дэ-Жанэйра патоўк паветра ад рэактыўнага самалёта, які ўзьвітаў, адкінула таксоўку, што заехала з трасы на ўзыдліную паласу. Аўтамабіль прапялеў 25 мэтраў і прыземліўся на скалах бухты Гуанабара. Машына разбілася, кіроўца шпіталізаваны з пераломам асновы чэрепа і знаходзіцца ў коме. На думку дырэктара кампаніі, у якой працаўаў таксіст, наўгашнае здарэньне адбылося па віне адміністрацыі аэрапорту, паколькі папераджальная агенція і знакі на ўзыдлітай паласе дрэнна бачны.

Славаччына: дэкларацыя самастойнасці ад ЭЭЗ

Парламент Славаччыны, якія зьбіраюцца неўзабаве ўвайсці ў Эўразію, прынёс дэкларацыю пра незалежнасць краіны

з усёй краіны

Па выкліку – таксі і дзяўчынкі

У Берасці супрацоўнікі спэцслужбай выявілі, што адна дыспетчарка таксапарку прымала замовыя толькі на возніцтва, але яй на дастаўку кліентам дзяўчынкі лёгкіх паводзін. А "пракалася" яна на тым, што пранавала дзвіюх дзяўчат 20 і 19 год (адна з Наваполацку, другая з Камянецкага раёну) — па 50 даляраў за кожную — супрацоўнікам спэцслужбай, замаскаваным пад "кліентаў".

Банкаматаў будзе болей

Сёння на Берасцейшчыне ёсьць толькі чатыры банкаматы, якія належаць "Беларусбанку" і ўсталівалі ў абласным цэнтры. У 2002 г. звязвіца яшчэ 15. Паралельна з імі на Берасцейшчыне дзеянічае 35 электронных тэрмінаў, якія абслугоўваюць кліентаў, што маюць пластикавыя карткі.

У Стрыбаве будзе крама

У вёсцы Стрыбава (Жабінкаўшчына) мясцовы прадпрымальнік купіў хату ды перарабляе яе на краму. Зараз ён улагоджвае неабходныя юрдычныя заходы. На працягу году крама павінна запрацаваць.

Не да сыру ды кілбасай

Напярэдадні Калідаў у сельскія крамы Іванаўскага раёну завезлі кілбасу ѹ тлустыя селядцы, спадзеючыся, што пасылья перадкаляднага посту сяляне кінуща спустаща пабагадаць прылівакі. Аднак многія прадукты так і зълежалі на паліцах крамаў. Людзі на вёсцы небагатыя і бяруць адно хлеб, соль ды крупы.

Па конях!

У гаспадарках Берасцейшчыны наболела коней — да 20 тысячаў у калгасах і да 15 тыс. на прыватных падворках. Прычым даглядаючы сівых ды гнядовых чысьцяком нашмат лепш, чым якія трактары ці малатарні.

І.Хведаровіч, Берасць

Ізноў пра падпалышчыкаў

У мінулым нумары "НН" пісала пра баранавіцкіх падлеткаў, якія нібыта аблілі ѹ падпалілі 51-гадовага мужчыну. Як высьветліла съледства, пасыральня выліпаў у гасцініцу. Гаспадары пасылья пайшли спаць, пакінуўшы яго аднага на кухні. Той, відаць, тамака і заснушу з цыгаркай. У кватэрах выяўленыя абаралы ўлон, канапа і фіранкі. Ачуняўшы ѹ шліталі, мужчына пачаў вярзіці пра падлеткаў-падпалышчыкаў, што ѹ сталася падставай для чутак. Цяпер ён адмаўляецца ад сваіх словаў, кажа, што нічога наагул з таго вечара ня памятае.

Затрымалі за хабар

У пятніцу ѹ Баранавічах арыштаваны падчас атрымання хабару дырэктар мясцовая малочнага камбінату Трахім Гур'иновіч. Апэратыўнікі ўварваліся ѹ кабінет, як толькі ён узяў гроши. Вартасць хабару прыкладна 1000 даляраў. Гур'иновіч ужо некалі быў асуджаны за раскрыданье маёмысці, і невядома, чаму і як ён здолеў пасылья ўладкаўца кіраўніком на камбінат.

Руслан Равіка, Баранавічы

Мост у Парэ ацалеў

Праз паводку на рацэ Стыр ледзь не разбурыўся драўляны аўтамабільны мост калі вёскі Парэ Пінскага раёну, пабудаваны лягасць. У ноч на 2 лютага вада ѹ рацэ паднялася на 30 см, і праз суткі крэгі таўшчынёй паўметра маглі знесці мост. Каб прадухіліц пагрозу разбураныя, сапёрам давялося ўзвыць лёд. Вайскоўцы працяжаюць дзяўжуркы на рацэ.

Вайскоўцы-ўцекачы

Мінуйшыя ноччу троє каравульных адной з вайсковых чысьцяк, што ва ўруччы, разам з лейтэнантам Аляксандрам Дзяляткіным разбройлі варту і дзяўжурнага, сапёвалі сродкі сувязі і, узбройўшыся 2 пісталетамі ѹ 4 аўтаматамі з большым трима тысячамі патронаў, зъе-

халі на дзяўжурнай машыні. Пры гэтым яны захапілі з сабой 17 чалавек. Ужо ў 6.45 раніцы іх затрымалі ѹ вёсцы Астрошыцы Лагойскага раёну. Пацярпелых няма, узбуджаная крымінальная справа.

Б.Т.

5 км на карачках

За студзень у хірургічны кабінет смургонскага шпіталю з'яўніліся з пераломамі 112 чалавек, 21 з іх — дзеці. Часцей за ўсё траўмуюцца вэлісыпідысты, п'яніцы і старыя кабеты. Адна бабулька зламала нагу, дык 5 км паўзла, як магла, да шашы на карачках.

Лавіце ды плаціце

На Вішнеўскім вадасховішчы зазвычай багаты аматараў зімовай рыбалкі. Але апошнім часам за адпачынок з вудай сталі штрафаваць — не папярэдзішь, не паставішь ніводнай шыльды аб платнай рыбалцы. Па 10 тысячаў дзяяруць інстыктары Мядзельская лясіцтва з кожнага рыбака, абгрутоўвачы свае дзеяніні тым, што вадасховішча належыць Нацыянальному парку Беларусі. Можна, канечне, купіць квіток за 2,5 тыс., які дазваляе без перашкод сядзець ля лункі цэлы дзень, але да вёскі, дзе знаходзіцца лясіцтва, дарога існуе толькі тээрэтычна. Яшчэ нікто з смургонішч не адзвыкаўся туды дабрацаца. І толькі тутайшым вяскоўцам адпачынок на возеры нічога не каштуе. Трэба толькі спраўку з сельсавету мець, што ты тут жывеш. І вуду.

68 прытонаў

У Смургонях афіцыйна зарэгістравана 10 кватэр, гаспадары якіх вядуць антыграмадзкі лад жыцця — збираюць шумныя кампаніі, пераходзяць скрадзеныя рэчы, парапшаюць нормы эксплюатацыі газу, ня плацяць за съявілі, п'юць, б'юцца, жанчынаў нядобрых водзяць. Прытоны, адным словам. Неафіцыйных злачынстваў хат яшчэ больш — 58. Каб паставіць іх на ўлік у міліцыі, патрабыны заявы суесцяў. Але людзі баяцца заяўляць, каб не адпомсцілі.

Таяцяна Скарынкіна, Смургоні
Засыпіртаваныя Дайлідкі

Нядзяўна супрацоўнікі памежнай камэндатуры, міліцыі ѹ падатковай інспекцыі затрымалі ля вёскі Дайлідкі грузавы "мэрседэс", якім кіраваў жыхар Астраўцу К. У аўтамабілі было дзеўць 200-літровых бочак са съпітам. Дакумэнтам на груз у кіроўцы ня выявілася. А на заўтра каліых тых самых Дайлідак памежнікі знашлі пакінуты аўтамабіль УАЗ-452 з сямю аналягічнымі бочкамі съпіту. Гаспадар грузу пакуль не звязаўся і наўрад ці звязаўца.

Мар'ян Вянгроўскі, Астрравец

Прыехаў пратаярэй

На tym тыдні памежную вайсковую чысьць №2044 наведаў начальнік аддзелу па сувязях з Узброенымі Сіламі (ёсьць гаткі ў Экзархате) пратаярэй айцец Сергій Бацюшка гутарыў з салдатамі, адказаваў на пытанні, падправаў ім Біблію, праваслаўныя календар і разлігніны кнігі. Памежнікі, у сваю чаргу, паказалі госьцю вайсковую частку і яе гонар — сабачы гадавальнік.

Ірина Ясінская, Смургоні
Новае дзіцячае аддзяленне

Пасылья працяглай рэканструкцыі здадзена ѹ эксплюатацыю дзіцячае аддзяленне гарадзкой лякарні імя Сімашкі. Цяпер пераезды ѹ новыя будынкі або тэрмінова адаўленне старых чакаюць станцыя хуткай дапамогі, псыханэўралігічныя, тубэркулёзныя, скурнавэнэралігічныя дыспансеры, радзільны дом.

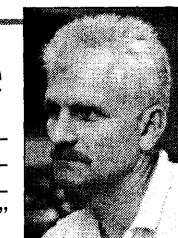
Крамаў менее

11 крамак зачыненыя з пачатку году ѹ Аршанскім раёне. Такое разшэнне мясцовай ўлады тлумачыцца стратнасцю гандлю на вёсцы.

Віктар Лютынскі, Ворша

калёнка Алеся Бяляцкага —

Беларусы ѹ горадзе

навіны за тыдзень

Пляны "Газпрому" няясныя

4 лютага адбылося пасяджэнне рады "Газпрому", прысьвеченое інвестыцыйнай і экспартнай палітыцы. Паводле словаў сябра рады Барыса Фёдарава, было вырашана адмовіцца ад пабудовы новага газаправоду праз Беларусь і Польшчу. Замест гэтага канцэрн зьбіраецца скончыцца будаўніцтва галіны газаправоду "Ямал—Эўропа" і павялічыць ягоную прапускную здольнасць. Аднак віцэ-прем'ер Віктар Хрысьцінка авергнуў гэтага паведамленне.

Гасцінная Нямеччына

Летасць нямецкая амбасада выдала беларусам болей за 112 тысячаў візу — нашмат больш, чым амбасада якой іншай краіны. Візу атрымалі 97% асобаў, якія з'яўляюцца па іх. Найчасцей прычынай адмовы было паданне непраўдзівых звязкаў. Штогод колькасць асобаў, якія жадаюць з'яздзіць на Нямеччыну, павялічваецца на 10—15%.

Расейская спартоўкі выступяць за Беларусь

Міжнародны алімпійскі камітэт дазволіў чатыром расейскім спартоўкам выступяць за Беларусь на XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Гаворка ідзе пра 37-гадовую алімпійскую чэмпіёнку 1988 г. па лыжных гонках Святлану Нагейкіну, яе калег па лыжнай камандзе 27-гадовых сёстру Веру і Наталлю Зяцкавых, а таксама пра 21-гадовую фігуристку Юлію Салдатаву.

Э.Л.

99 толькі для Грэцкага

Ніводзін хакеіст клубу НХЛ "Los Angeles Kings" які будзе граць пад нумарам 99, пад якім выступаў легендарны хакеіст беларускага паходжання ЁАН Грэцкі. Так вырашылі ўладальнікі каманды Грэцкі, які з'яўляецца аўтарам 60 рэкордаў НХЛ, граў у складзе каманды 8 гадоў. Цяпер 41-гадовы хакеіст выконвае абавязкі старшыні алімпійскага камітату Канады.

Ян Мацур

Алеся Бяляцкі

2 лютага насељнікі беларускіх пушчай ѹ балотаў адзначалі Міжнародны дзень водна-балотніх угодаў. У гэты дзень 1971 году ў іранскім горадзе Рамсар было падпісане пагадненне пра захаванне важных у плянэтарным маштабе балотаў. На сёньня больш за сто краінаў з'яўляюцца ўдзельнікамі Рамсарскай канвенцыі. 982 трыторыі складаюць сіліс балотаў сусветнага значэння, а іх агульная плошча перавысіла 71 млн. гектараў.

Беларус ратыфікаў Рамсарскую канвенцыю ў 1999 г. Статус першага Рамсарскага угодаўдзя на нашай трыторыі мае балота Спораўскі, што ў абалоне Ясельды. Гэта ці на самыя буйныя ў Эўропе комплекс абалонных нізінных балотаў мезаторфнага тыпу. Агульная ягоная плошча складае каля 135 км². Нягледзячы на змены клімату і мэліярацыю, яно застаецца адным з самых натуральных нізінных балотаў у Эўропе. Спораўскіе — адно з самых буйных у свеце месцаў жыцця вяртлівай чарапянкі — птушкі, 60% папуляцыі якой жыве ў Беларусі.

Дзмітры Галубоўскі, Ігар Бышнёў

“Наша Ніва” 90 гадоў таму

Альховічы Вялейскага пав. Віленскай губ. У аднаго чалавека на хаўтурах жонкі гульня дайшла да таго, што адзін хлопец, Каятан, зъ съмельмі жартамі прыстаў да дачкі нябожчыцы. Дзеўка нарабіла крэму, прыбег байдзька на ратунак, але папаў крэлка каменем па галаве, што яго абамліўшага, ablіtata. У вёсцы Глыбочанах пайшлі двое п'яных паляваць на вайкоў. Адзін з іх выстраліў у звера, але папаў шортам у твар таварышу.

Зыгімірок Бядуля, 2 (15) лютага 1912. № 5

АЛІМПІЯДА - 2002

Беларусы ў Солт-Лэйк-Сыты

Для незалежнай Беларусі гэта трэція зімовыя гульня. Упершыню самастойнай камандай нашыя спартоўцы выступілі ў 1994 г. у нарвэскім Ліхехамэры. Тады беларусы прывезылі з краіны вікінгаў два срэбныя мэдалі — зарабілі іх біятляністка Святлана Парамыгіна і канькабежац Iгар Жалязоўскі. Не ўзялі мы золата і чатыры гады таму на алімпійскіх гульнях у Нагане — выступілі яшчэ горай, чым у Ліхехамэры, атрымалі толькі два бронзавыя мэдалі (фрыстайліст Зыміцер Дащынскі і біятляніст Аляксей Айдарапу).

Ды зараз наша каманда мае найбольшыя шанцы ў біятлённе і фрыстайлі. У біятлённе гэта як індывідуальная гонка (тут спадзеў на Аляксея Айдарапава, Аллега Рыжанкова, Вадзіма Сашурына), так і мужчынскія эстафеты, дзе да вышэйназначеных трох далучыцца яшчэ адзін лыжнік — ці Рустам Валіулін, ці Аляксандар Сыман.

Рэальная беларусы могуць заваяваць мэдалі і ў фрыстайлі, дакладней у ягоным відзе — акрабатыцы. Шанцы ёсьць і ў Алы Цупер, якая здабыла нядаўна золата на Кубку съвету ў Лэйк-Плэсідзе, і ў Аляксея Грышына, што ідзе другім у агульным заліку Кубку съвету.

Яшчэ месяц таму ў беларускіх аматараў спорту не было надзеяў на канькабежны спорт. Але пры канцы студзеня Анжаліка Кацюга ўзяла золата на Чэмпіянаце съвету ў Нарвэгіі. Ейная дыстанцыя 500 і 1000 м.

Амаль німа надзеяў на лыжныя гонкі. На сусветных першынствах нашыя лыжнікі ў найлепшым выпадку трапляюць у другі дзясятак. Праўда, у нядаўнім інтарвіу "Спартовай панараме" Святлана Нагейкіна, алімпійская чэмпіёнка Калгары (1988), цвёрдза запэўніла, што здабу-

дзе мэдаль. Пабачым.

I, несумненна, будзем "хварэць" за нашую хакейную дружыну.

Хакейны алімпійскі турнір складаецца з 14 камандаў. Каб трапіцца у наступны раўнд, беларусам трэба заняць першае месца ў сваёй кваліфікацыйнай групе (апрача нас, у яе ўваходзяц Украіна, Францыя, Швайцарыя). У другой такай самай кваліфікацыйнай групе — Славакія, Аўстрывія, Нямеччына, Латвія. Пераможцы ў кожнай групе трапляюць у группы вышэйшага ўзроўню: "C" (Расея, ЗША, Фінляндыя) і "D": (Канада, Чехія, Швэція). У "лягчайшую" групу "C" трапіць каманда, якая заняла вышэйшае месца на Чэмпіянаце съвету ў 1999 г. Зборная Славакіі была тады на 7-м месцы, Беларусь — на 9-м, Аўстрывія — на 10-м, Латвія — на 11-м, Нямеччына — увогуле на 20-м.

Такім чынам, калі беларусы перамагаюць у сваёй групе, а ў суседняй перамагаюць славакі, то славакі трапляюць у групу з Расеяй, ЗША, Фінляндыяй. А беларусы будуть біцца з Канадай, Чехіяй, Швэціяй. Калі ў суседняй групе перамагаюць латышы, аўстрывцы ці немцы, беларусы трапляюць у групу з расейцамі, ЗША, Фінляндыяй.

Спаборніцтва на адкрытым паветры (лыжныя гонкі, біятлён, фрыстайл, паўночнае дваябор'е) будуць ладзіцца ў Юце раніцай ці ўдзень — то бок па нашым часе сканчыцца яны мусіць максімум апоўначы. Горшы з каньковымі відамі спорту, якія часам будуть праходзіць там пад вечар.

Мы падамо беларускі час спаборніцтваў, які розніцца ад Солт-Лэйк-Сыты на 9 гадзінаў уперад, а ўжо Вам, шаноўныя чытачы, выбраць, чым карыстасцца — БТ, расейскімі каналамі ці "Эўраспортом". У Юту вылецелі 8 беларускіх тэлевізійнікаў. Яны абяцаюць паказаць у жывым этэры ўсе мужчынскія гонкі біятляністам, мужчынскі і жаночы фіналы па фрыстайлі, хакейныя матчы з Украінай і Швайцарыяй, забегі на 500 і 1000 м у канькабежак-жанчынаў. Будуць працаваць ужывую таксама "Эўраспорт" і "НТВ-спорт".

Нашая галоўная надзея на мэдалі — Вадзім Сашурын. Заваяваўшы тытул чэмпіёна съвету сярод юніёраў у 1989 годзе, Вадзім з аздоснай пэрыйчынсцю працягвае зібіраць узнагароды. Чэмпіён съвету ў каманднай гонцы ў 1996 г., эстафце ў 1999 г., двойны ўзяў срэбра на чэмпіянаце съвету 2001 г. На мінульых Алімпійскіх гульнях у эстафце заняў 4-е месца. Гэтым разам зычым Вадзіму ўсё ж дасягнуць верхнія прыступкі п'едэсталу. І не аднойчы...

Асоль Сылівец, прыгажуня з загадкавым імем. Яна ўжо тройчы завяўвала бронзавыя мэдалі: на Кубку Эўропы ў 2001 годзе, чэмпіянатах съвету сярод юніёраў у 2000 і 2001 гадах. А ёй жа яшчэ няма 20-ци!

Склад беларускай алімпійскай зборнай

Капітан алімпійскай зборнай — біятляніст Алег Рыжанкоў, кіраўнік дэлегацыі — міністар спорту й турызму Яўген Ворсін.

Біятлён: Аляксей Айдарапу (1974), Рустам Валіулін (1976), Алег Рыжанкоў (1967), Вадзім Сашурын (1970), Аляксандар Сыман (1977), Ксения Зікунова (1979), Яўгенія Куцапалава (1978), Людміла Лысенка (1973), Вольга Назарава (1977), Алеана Хрусталёў (1980). **Лыжы:** Дзяніс Вераб'ёў (1979), Раман Віralайнен (1981), Сяргей Далідовіч (1973), Аляксандар Саньнікай (1971), Мікалай Семянікай (1976), Аляксей Трыгубаў (1971), Аляксандар Шалак (1980), Натальля Зяцікова (1974), Вера Зяцікова (1974), Натальля Каліновская (1977), Алены Калугіна (1972), Віктарыя Лапаціна (1981), Святлана Нагейкіна (1965), Ірына Скрыпник (1970). **Паўночнае дваябор'е** (скакі на лыжах з трампліну + гонка перасьледу): Сяргей Захаранка (1974). **Скачки на лыжах з трампліну:** Андрэй Лыскавец (1974). **Фрыстайл:** Аляксей Грышын (1979), Дзьмітры Дашчынскі (1977), Дзьмітры Рак (1976), Асоль Сылівец (1982), Ала Цупер (1979). **Хуткасны бег на каньках:** Анжаліка Кацюга (1970), Святлана Чапельнікава (1979), Аляксей Хатылёў (1983), Igar Makaveczi (1984). **Фігуране катанье:** Сяргей Давыдаў (1979), Юлія Салдатава (1981). **Шорт-трэк:** Юлія Паўловіч (1978). **Хакей:** варатары — Андрэй Мезін (1974, "Кепітал", Нямеччына), Леанід Фацікаў (1968, "Касаль", Нямеччына), Сяргей Шабанаў (1974, "Мэталюг" (Новакузнецк), Расея); абаронцы — Аляксандар Журык (1975, "Крылы Саветаў", Расея), Уладзімер Копац (1971, "Нафтакімік", Расея), Алег Мікульчык (1964, "Хімік", Расея, D2), Алег Раманава (1970, "Поўначсталь", Расея), Алег Хмыль (1970, "Лада", Расея), Igar Matuškina (1965, "Шэлефтэа", Швэція, D2), Сяргей Стась (1974, "Крафэльд"), Аляксандар Макрыцкі (1971, "Абэрхайзэн", абодва Нямеччына); нападнікі — Аляксандар Аnderyeўskі (1969, "Хімік", D2), Алег Антоненка (1971), Андрэй Расолька (1968, абодва — "Поўначсталь"), Вадзім Бекбулатав (1970, "Дынама-Энергія"), Канстанцін Кальцоў (1981, "Спартак" Масква), Аляксей Калюжны (1977, "Мэталюг" (Магнітагорск)), Зыміцер Панкоў (1974, "Мэталюг" (Новакузнецк), Андрэй Скабелка (1970, "Салават Юлаеў"), Уладзімер Ціплакоў (1969, "Ак-Барс", усе дзевяц' — Расея); Андрэй Кавалёў ("Абэрхайзэн"), Васіль Панкоў ("Айсбург", абодва — Нямеччына); Зыміцер Дудзік (1977, "Гомель").

Беларускія дні ў Солт-Лэйк-Сыты

Дзень	від	пол	час
Пятніца, 8 лютага	Скачки на лыжах з трампліну. 90 м. Кваліфікацыя	Мужчыны	18.00—20.00
Урачыстае адкрыццё XIX-х зімовых Алімпійскіх гульняў		Жанчыны	03.00—06.00
Субота, 9 лютага	Лыжныя гонкі. 15 км	Жанчыны	18.00—20.30
	Лыжныя гонкі. 30 км	Мужчыны	21.00—23.00
	Паўночнае дваябор'е. Скачки на лыжах з трампліну. 90 м	Мужчыны	18.00—20.15
	Хакей Беларусь — Украіна		23.00
Нядзеля, 10 лютага	Скачки на лыжах з трампліну. 90 м. Фінал	Мужчыны	17.30—20.00
	Паўночнае дваябор'е. Індывідуальная гонка на 15 км	Мужчыны	18.00—19.00
	Хуткасны бег на каньках. 3000 м	Жанчыны	22.00—03.30
Панядзелак, 11 лютага	Біятлён. Індывідуальная гонка на 15 км	Жанчыны	20.00—03.00
	Біятлён. Індывідуальная гонка на 20 км	Мужчыны	20.00—03.00
	Хуткасны бег на каньках. 500 м	Мужчыны	22.00—23.30
	Хакей Беларусь — Францыя		04.00
Аўторак, 12 лютага	Скачки на лыжах з трампліну. 120 м. Кваліфікацыя	Мужчыны	17.30—20.00
	Лыжныя гонкі. 10 км. Клясычны стыль	Жанчыны	18.00—22.30
	Лыжныя гонкі. 15 км. Клясычны стыль	Мужчыны	18.00—22.30
	Хуткасны бег на каньках. 500 м	Мужчыны	22.00—23.00
	Фігуране катанье. Кароткая праграма	Мужчыны	02.15—06.15
Серада, 13 лютага	Скачки на лыжах з трампліну. 120 м. Фінал	Мужчыны	17.30—20.00
	Біятлён. 10 км. Спрынт	Мужчыны	20.00—00.00
	Біятлён. 7,5 км. Спрынт	Жанчыны	20.00—22.30
	Хакей Беларусь — Швайцарыя		01.00
	Хуткасны бег на каньках. 500 м	Жанчыны	02.00—03.30
	Шорт-трэк. 1500 м	Жанчыны	03.00—06.30
Чацьвер, 14 лютага	Лыжныя гонкі. Гонка Гундэрсэна		
	(клясычны стыль + вольны стыль). 10+10 км	Мужчыны	18.15—21.45
	Хуткасны бег на каньках. 500 м. Фінал	Жанчыны	02.00—03.30
	Фігуране катанье. Адвольная праграма	Мужчыны	02.45—07.00
	Хакей А2—B2		05.00
	Хакей А3—B3		00.00
	Хакей А4—B4		06.00
Пятніца, 15 лютага	Лыжныя гонкі. Гонка Гундэрсена. 5+5 км	Жанчыны	18.00—23.00
	Хакей Расея — кваліфікант 1		20.00
	Хакей Чехія — кваліфікант 2		04.00
	Хакей Канада — Швэція		01.00
	Хакей Фінляндія — ЗША		05.45
Субота, 16 лютага	Біятлён. Гонка перасьледу. 12,5 км	Мужчыны	18.00—20.00
	Біятлён. Гонка перасьледу. 10 км	Жанчыны	21.00—23.00
	Фрыстайл. Акрабатыка. Кваліфікацыя	Мужчыны	19.00—22.00
	Фрыстайл. Акрабатыка. Кваліфікацыя	Жанчыны	19.00—22.00
	Шорт-трэк. 500 м. Фінал	Жанчыны	03.00—07.00
	Хакей Фінляндія — кваліфікант 1		05.45
	Хакей ЗША — Расея		06.30
Нядзеля, 17 лютага	Лыжныя гонкі. Эстафета 4x10 км	Мужчыны	18.00—20.30
	Хуткасны бег на каньках. 1000 м	Жанчыны	02.15—04.15
	Хакей Канада — кваліфікант 2		04.00
	Хакей Швэція — Чехія		01.00
Панядзелак, 18 лютага	Біятлён. Эстафета 4x7,5 км	Жанчыны	20.30—22.30
	Фрыстайл. Акрабатыка. Фінал	Жанчыны</td	

ПАНЯДЗЕЛАК, 11 ЛЮТАГА

БТ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 1.05 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.10, 17.00 "Крот". Сэрыял.
10.05 Астралы.
10.30, 18.35 Дзёньнік XIX зімніх Алімпійскіх гульняў.
10.50 Тэлебарометр.
11.05, 21.35 "Сямейная повязь".
12.20 Чароўны куфэрак "Саюзмультфільму".
12.30 "Слывай, душа!".
12.55 Маст. фільм "Гардэмарыны, наперад!".
14.15 "Скарбы сусветнай культуры".
15.20 "Жулі Леско".
18.20 Зона Ікс.

СТВ

6.00, 16.30 "Паўэр рэйнджэрз, ці Магутны рэйнджэр".
6.30, 16.05 "Д'яблік".
7.00, 15.40 "Неймаверы Халк".
7.30 "168 гадзін Менску".
8.20, 23.15 "Вітуальні съвет".
8.30 "Кіно": парадынайная камэдыя "Хросны сын".
10.45, 12.20, 22.30, 0.45 "M1".
11.30 "Дарма і Грэг".
12.00, 15.00, 19.00, 23.00 "24 гадзіны".
12.15 "Запрашаем паскардзіца".
12.45 "Марш Турэцкага-2".
14.00, 21.25 "Кобра".
15.15 "Прынцэса Сысы".
16.55 "Чарція".
18.00 Спартовыя навіны.
18.15 "Пакуль гарыць съвечка...".
18.45 "Прэм'ер-парад "Сталічны".
18.50 "Тэма дня".
19.15 "Добры вечар, маленькі...".
19.30 Баявік "Снайпэры".
23.15 Футбольны кур'ер.
23.45 Начны музичны канал.

OPT

8.00, 11.00, 17.00 Навіны.
8.15 "Зямля хаханьня".
9.10 "Ахвяры па аўгаве. Справа 2001 году". Дак.дэтэктыў.
9.40 Поле цудаў.
10.35 "Падарожнай нататкі".
10.50 Бібліяманія.
11.15 Спорт-Лейк-Сыты. Дзёньнік Алімпіяды.
11.45 На зімовых Алімпійскіх гульнях. Хакей. Зборная Аўстрыі-зборная Германіі.
16.00 Вялікае мыцьце.
17.25 "Лёгкі дух!".
18.00 Чакай мяне.
19.00 "Хто хоча стаць мільянам?".
20.00 Час.
20.35 "Забойная сіла. Рыкашэт".
21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Біятлён. 15 км (жанчыны).
22.30 Начны "Час".
23.05 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Біятлён. 20 км (мужчыны). Жывы этэр.

PTP

8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.15 Алімпіяды-2002. Сноубард. Хаф-пайл. Жанчыны. Фінал. Канкі. Жанчыны. 300 м.
10.15 "Дзялжурная часць".
10.20 "Экспрэтыза PTP".
10.30 Сямейныя навіны.
10.35 "Санта-Барбара".
16.30 "Дарожнай патруль".
16.40 Маст. фільм "Шпак і Ліра".
18.00 Дзёньнік зімовых Алімпійскіх гульнях. Мужчыны. 500 м.
19.35, 22.25 Мяцьковы час. Весткі-Масква.
19.55 "Лёдзі Бос".
20.55 Дэтэктыў "Пуаро Агаты Крысці. Дваццаць чатыры чорныя дразды".
22.00 Весткі - Падрабязнасьці.
22.25 "Дзялжурная часць".
22.40 Алімпіяды-2002. Сноубард. Хаф-пайл. Мужчыны. Фінал. Канкі. Мужчыны. 500 м.
0.25 "Тэрарызм у амэрыканскім прыцэле". Дак. фільм.

Культура

9.15 "Вакал мары".
9.40, 16.35 "Калі буй жывы П'ер да Кубартэн". Дак. фільм.
10.45 "Софры".
11.30, 15.00, 17.30 Навіны культуры.
11.45 Разам з Фафалем.
12.10 "Анталея аднаго вершу".
12.15 Жывое дрэва рамастаў. 12.30 "Восеньскія партрэты".
13.00 Культурная рэвалюцыя.
14.05 "Партрэт". Маст. фільм.
14.40 "Архімэдаў ручаг". Фільм 7-ы, заключны.
15.10 Кіно - дзесяцам. "Навальничыя камяні".
15.35 Мультфільмы.
16.05 Аіта mater.
17.50 "Мой Эрмітаж".
18.15 І.С. Тургенев. "Вахлякі з галлекаў, ці Сеннія мроя". Спектакль Санкт-Пецярбургскага тэатру "Фарсы" (у перапрынку - "Дабра-

нач, дзеци!").
20.20 Да 100-годзьдзя з дня нараджэння Любові Аровай. Гары, зъяз, мая зорка..."
21.00 "Вясёлья хлопцы". Маст. фільм.
22.40 Ад кіанаавандарду да відаарту.

HTB

7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сέньня.
7.20 У запас.
7.40 Карданы вал.
7.45 Пачынікі валін.
8.20 Служба выратаванья.
9.30 Надоечы.
11.20 Маст. фільм "Дзялчына ў кадылаку".
13.20 Ток-шоў "Прынцып Даміно".
14.40 Крымінал.
15.25 Маст. фільм "Батальёны просяць агню".
17.40 Крымінал.
18.35 Герой дня.
18.55 Сэрыял "Сезон паляванья".
20.00 "Птушкі на цернях".
21.55 "Хуткай дапамога".
23.25 Гардон.

CNN

Праграма перадач з панядзелка па чацвер
07.00, 02.00 Навіны.
10.00 Бізнес-цэнтар.
11.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.00, 20.00, 22.00, 23.00, 05.00, 06.00 Сусветнайя навіны.
12.30, 14.30, 17.30, 00.30 Навіны спорту.
13.00, 16.00 Бізнес Інтэрнешнл.
18.30, 22.30, 03.30 Пытаныне - адказ.
19.30, 06.30 Амерыканскія наўны.
21.30 Бізнес-навіны.
23.30 Вечаровыя бізнес-навіны.
00.00, 05.30 Погляд знутры.
01.00 "Гроши" з Лу Добсам.
04.00 Лары Кінг.

Эўраспорт

4.00, 11.30, 14.45, 22.00, 3.00 Горныя лыжы.
5.00 Сноубард.
5.30 Хакей.
7.00, 12.30, 19.00, 21.00 Санны спорт.
8.00, 13.30, 17.15, 20.45, 0.00 Навіны і агляды Алімпіяды.
10.00, 15.45 Скачки з трампліну.
14.00, 23.30 Канькабежны спорт.
17.45 Агляд алімпійскага дня.
18.00, 20.00 Лядовыя віды спорту.
0.15, 1.30 Біятлён.

АЎТОРАК, 12 ЛЮТАГА

БТ

6.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 20.00 Навіны.
6.10, 8.45 Добрай раніцы, Беларусь!
6.15 XIX зімовая Алімпійская гульня. Хакей. Беларусь-Францыя. У перапрынках - Навіны.
9.10, 17.00 "Крот".
10.10, 15.40 "Прыгоды Шэрлі Холмс". Сэрыял для дзеци.
10.40, 18.40 Дзёньнік XIX зімовых Алімпійскіх гульняў.
11.00, 21.45 "Сямейная повязь".
12.20 Добры дзень, Беларусь!
13.05 "Гардэмарыны, наперад!".
Маст. фільм.
14.15 "Скарбы сусветнай культуры".
14.30 Стадыён.
15.20 "Горац".
16.10 "Пляц цудаў".
16.20 "5x5".
18.20 Зона Х.
19.05 "Тайна...".
20.25 Музум.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
22.30 XIX зімовая Алімпійская гульня. Хакей. Беларусь-Францыя.
23.15 "Народжаная рэвалюцыя". 1-я сэрыя.

CTB

6.00, 16.30 "Паўэр рэйнджэрз, ці Магутны рэйнджэр".
6.30, 16.05 "Д'яблік".
7.00, 15.40 "Неймаверы Халк".
7.30, 15.15 "Прынцэса Сысы".
8.00, 18.50 "Тэма дня".
8.10, 23.50 "Вітуальні съвет".
8.20, 18.45 "Прэм'ер-парад "Сталічны".
8.30 "Хакей".
8.40 "Санта-Барбара".
8.50 "Чарція".
8.55 "Лёдзі Бос".
9.10, 18.45 "Паскардзіца".
9.30 "Горац".
9.40 "Пляц цудаў".
9.50 "5x5".
9.55 "Хуткай дапамога".
9.55 "Большынка".
10.00, 20.00 Лядовыя віды спорту.
10.30, 23.00, 23.30, 3.00 Лыжныя гонкі.
21.00, 1.45 Скачки з трампліну.
22.30 Фрыстыайл.

1.10 "M1".

OPT

8.00, 11.00, 17.00 Навіны.

8.15 Чакай мяне.

9.10 "Лёгкі дух!".

9.40 "Хто хоча стаць мільянам?".

10.40 "Ералаш".

10.50 Бібліяманія.

11.15 Дзёньнік Алімпіяды.

12.20 Добры дзень, Беларусь!

13.00 "Гардэмарыны, наперад!".

Маст. фільм.

13.20 Ток-шоў "Прынцып Даміно".

14.40 Крымінал.

15.25 Пачынікі валін.

16.10 "Пляц цудаў".

17.45 Агляд алімпійскага дня.

18.00 Чакай мяне.

18.35 "Хуткай дапамога".

19.00 "Санта-Барбара".

19.40 "Пляц цудаў".

20.00 Час".

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 15 км (мужчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 15 км (жанчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 500 м (мужчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 500 м (жанчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 10 км (мужчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 10 км (жанчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 5 км (мужчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 5 км (жанчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 5 км (мужчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 5 км (жанчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 5 км (мужчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 5 км (жанчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 5 км (мужчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 5 км (жанчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 5 км (мужчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 5 км (жанчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 5 км (мужчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 5 км (жанчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 5 км (мужчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 5 км (жанчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 5 км (мужчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 5 км (жанчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 5 км (мужчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыжы. 5 км (жанчыны).

21.40 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Лыж

Наша Ніва [6] 8 лютага 2002

9

ПРАГРАМА ТВ З 11 ДА 17 ЛЮТАГА

OPT

8.00, 11.00, 17.00 Навіны.
8.15, 18.00 "Зямля каҳаньня". Сэрыял.
9.10 Гумарыстычна праграма "Самі з вусамі".
9.40 "Слабае звяно".
10.35 "Смак".
10.50 Бібліяманія.
11.15 Спорт-Лейк-Сыты. Дзёнінкі Алімпіяды.
11.50 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Хакей (мужчыны), Канькі 500 м (жанчыны).
15.00 "Забойная сіла. Тактыка білзікага бой".
16.00 Вялікае мыцыцё.
17.25 "Хутчэй за стрэл. 2002 год".
Дакумэнтальны дэтктыу.
19.00 Полье цудау.
20.00 Час.
20.35 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Хакей (мужчыны). Матч з уделам зборнай Расеі.
22.25 "Іншы час". Праграма Міхаіла Лявонцьея.
23.25 Камдэя "Тэрмінова патра-буюца зорка".

PTP

8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.15 Алімпіада-2002. Фігурнае катанье. Мужчыны. Адольфіна праграма. Горныя лыжы. Жанчыны. Камбінацыя. Слалом.
10.15 "Дзялжурнача часць".
10.20 "Экспртыза PTP". Дайджаст.
10.30 Сямейныя навіны.
10.35 "Санта-Барбара".
16.30 "Пліната КВК".
17.00 "Прэз-клуб".
18.00 Алімпіада-2002. Лыжы. Жанчыны. 5 км. Жывая трансляцыя з Солт-Лейк-Сыты.
19.35 Мясоўы час. Весткі-Маск-ва.
19.55 Сэрыял "Лэздзі Бомж".
20.55 Дзень усіх закаханых. Галя-каніэрт "Гісторыя каҳаньня". Трансляцыя з Санкт-Пецярбурга.
23.15 Алімпіада-2002. Дзёнінкі зімовых Алімпійскіх гульняй. Лыжы. Жанчыны. Гонка пераследаванья. 5 км. Сноўбард. Паралельны слалом. Фіналы.
1.20 Прагноз надвор'я.

Культура

9.15 Партытуры не гараци. Аўтарская праграма А.Варгасіцка.
9.40, 16.35 Разуменне. "Сусвет".
10.45 "Цытаты з жыцця".
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
11.45 Разам з Фафалем.
12.00 "Ох, ужо ётъя дзеткі!" М/ф.
12.15 Чым жыве Расея.
12.30 Малыя музей Сант-Пецярбургу. Мэмарыяны музей-кватэр Ф.Шалапіна.
13.00 "Аўстраліц". М/ф.
14.25 "Сабака ў ботах". Мультфільм.
14.45 Улада факту.
15.10 Кіно – дэцам. "Навальнічны камяні". Тэлесэрыял.
15.35 "Вялікія пірністы XX...".
16.05 Энсацыя! Энсацыя? Сэнсацыя...
17.50 "Са столі".
18.15 "Страсцы па-італьянску". Тэлесэрыял.
19.15 "Міхail Булгакаў. Чорны снег". Перадача 15-я, заключная.
19.45 Дабранач, дзеци!
20.00 Білет у Вялікі...
20.45 Да 100-годзьдзя з дня нараджэння Любові Арловай. "Вясна". М/ф.
22.30 1001 аповед пра кіно.
23.20 Праграма перадач.

HTB

7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сэнняня.
7.20 У запас.
7.40 Карданы вал.
7.50 Сэрыял. Баявік "Сезон паляванья-2". 5-я сэрыя, заключная.
9.25 Свая гульня.
10.10 Увага. Пашук!
11.20 Камдэя "Зыгагаудачы".
13.20 "Працяг будзе...".
14.15 Плесы-чарт.
15.20 Прафесія – рэпарцёр.
15.45 Дэтктыу "Гаспадар тайгі".
17.35 Крымінал.
18.35 Свабода слова.
20.15 Крымінальна Расея. "Адмарозкі". 2-я сэрыя.
21.45 Вострасюжэтны фільм "Амэрыканскі пярэварацень у Пaryхы".
23.55 Кама.

CNN

7.00 Навіны.
10.00 Бізнес-цэнтар.
11.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.00, 20.00, 22.00, 23.00, 2.00, 3.00, 5.00, 6.00 Сусветныя на-віны.
12.30, 14.30, 17.30, 0.30 Навіны спорту.
13.00, 16.00 Бізнес Інтэрнэшнл.
18.30, 22.30, 3.30 Пытаньне – ад-каз.
19.30, 6.30 Амэрыканскія навіны.
21.30 Бізнес-навіны.
0.00, 5.00 Погляд знутры.
1.00 "Гроши" з Лу Добсам.
2.30 Рэпартажы замежных карэспандэнтаў.
4.00 Лары Кіng.

Эўраспорт

4.00 Керлінг.
4.30, 15.30 Канькабежны спорт.

ПРАГРАМА ТВ З 11 ДА 17 ЛЮТАГА

5.30, 13.00, 22.00 Лыжныя гонкі.
6.45, 16.30, 1.00 Паўночнае двай-бар'е.
8.00, 13.30, 17.15, 20.45, 0.45 Навіны і агляды Алімпіяды.
10.00, 14.00 Фігурнае катанье.
12.00 Горныя лыжы.
17.45 Агляд алімпійскага дня.
18.00 Тэлечасоніc SLice. Лядовыя віды спорту.
10.05 "Сто да аднага".
10.55 Камдэя "Сэрыяя "Мэдэйкі"".
11.50 Алімпіада-2002. Лыжы. Жанчыны. Гонка пераследаванья. 5 км. Сноўбард. Паралельны слалом. Фіналы.
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 "Стрэл у сіліну". Маст. фільм. (СССР, 1980 г.).
15.00 Алімпіада-2002. Хакей. Мужчыны. Канада-Швэція.
17.00 Мая сям'я.
17.55 "Аншляг".
19.25 Люстэрка.
20.00 Баявік "Містар Круты" (ЗША).
21.50 Дзёнінкі зімовых Алімпійскіх гульняй.
22.50 Алімпіада-2002. Біятлён. Мужчыны. Гонка пераследаванья. 12.5 км. Супэр Гіант. Мужчыны. Керлінг. Жанчыны. Расея-ЗША.
0.45 Прагноз надвор'я.

СУБОТА,
16 ЛЮТАГА

БТ

7.00, 9.00, 15.00 Навіны.
7.15 Сэрыял "Марыя-граза". 1-я сэрыя.
8.00 Пазнавальны сэрыял "Пятае выміярэнне".
8.30 Існасьць.
9.15, 11.05 Экран індыйскага кіно. "Звар'яцелася сэрца". 1-я і 2-я с. 10.40, 17.25 Дзёнінкі XIX зімовых Алімпійскіх гульняй.
12.35 Сад мары.
13.00 Карапеускае паляванье.
13.25 Здароўе. Тэлечасоніc.
13.50 Прыгодніці "Дзялжурнача пары" (Расея). 1-я сэрыя.
14.45 "Муззум". Партраты зь Нясвіскай галерэі.
15.10 Дэтктыуны сэрыял "Інспектар Шыманска" (Нямеччына).
15.25 Візітнікі "Дзялжурнача пары" (Расея). 1-я сэрыя.
16.50 Беларуская дваццатка.
17.15 Плья цудау.
17.50 XIX зімовая Алімпійскія гульняи. Біятлён. Мужчыны. 12.5 км. Гонка пераследаванья. 12.5 км. Трансляцыя з Солт-Лейк-Сыты.
19.30 "На скрыжаваннях Эўропы". Тэлефэстываль беларускай песні.
20.15 Сэрыял "VIP" (ЗША).
21.00 Панарама.
21.50 Прыгодніці дэтктыу "Першы мільён" (Польша).
23.25 Сэрыял "Каралева мячо".
0.10 Дак. сэрыял "Успомні пра будучыню".

СТВ

6.00 "Дзіўныя людзі". Д/ф.
7.00 Фільм, фільм, фільм...".
7.15 "У гасціцах у Тофіка".
7.30 "Кот па імені Ік". М/ф.
8.00 "Дыплодокі". М/ф.
8.30 "Мурашка". Тэлесэрыял.
9.00 "Футурама". М/ф.
9.30, 14.30, 1.10 "M1". Музичная праграма.
10.00 "Бафі". Тэлесэрыял.
11.00 "Экзітка".
11.15 "Рамонт".
11.30 "Аўтапанарама".
11.50 "Сынадынне з Лікай".
12.15 "Свет спорту".
12.45 "Кіно": дэтктыу "Дзесьцьць нэгрэцыяня".
14.45 "Выпадковы съведка".
15.15 "Вовачка". Камдэяны сэрыял.
15.50, 16.20 "Чалавек-павук". Мультсэрыял.
16.50 "Марш Турэцкага-2". Тэлесэрыял.
18.00 "Гадзіна пік".
19.00 "Прам'ер-парад "Сталічны".
19.25 Баявік "Гораці".
22.00 Баявік "Дублер".
0.00 Начны музичны канал.

OPT

7.00 Навіны.
7.10 Мультсанс. "Нязнайка на Месяцы". Частка 4-я.
7.35 КОАПП.
8.00 Слова пастыра. Мітралапіт Кірьы.
8.15 Грай, гармонік любы!
8.50 Бібліяманія.
9.00, 14.00, 17.00 Навіны.
9.10 Сімехапанарама.
9.45 Смак.
10.05 У сівеце жывёл.
10.45 Здароўе.
11.25 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях Хакей (мужчыны). Зборнае Фінляндіі – зборная ЗША.
12.55 Спорт-Лейк-Сыты. Дзёнінкі Алімпіяды.
13.35 Дыснэй-клуб. "Miki Maüs і яго сіры".
14.10 Камдэя "Старая дзеява".
14.55 На XIX зімовых Алімпійскіх гульнях. Фігурнае катанье. Спартовыя танцы.
17.20 "Жарт за жартам". Гумарыстичная праграма.
18.00 "Хто хоча стаць мільянэрам?".
19.00 "Апошні герой. Вялікае мыцьце".
20.00 Час.
20.30 Камдэя "Шырлі-мылі".
23.00 "Апошні герой" у "Алімпійскім". Камацтві.
0.35 Калекцыя Першага канала. Трылер. Абляя Фэрары "Цяга".

РТР

7.00 Алімпіада-2002. Двай-бар'е. Эстадэта 4Х5 км. Трансляцыя з Солт-Лейк-Сыты.
7.45 "Тэлепузікі".
8.10 "Залаты".
8.30 "Здароўе".

**Альбом
Міхася Раманюка**

"Беларускі народныя крыжы"

прадаеца
у кнігарні "Акадэмікіга"

17.45 Агляд алімпійскага дня.
18.00 Тэлечасоніc SLice. Лядовыя віды спорту.
10.05 "Сто да аднага".
10.55 Камдэя "Сэрыяя "Мэдэйкі"".
11.50 Алімпіада-2002. Лыжы. Жанчыны. Гонка пераследаванья. 5 км. Сноўбард. Паралельны слалом. Фіналы.
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 "Стрэл у сіліну".
15.00 Алімпіада-2002. Хакей. Мужчыны. Канада-Швэція.
17.00 Мая сям'я.
17.55 "Аншляг".
19.25 Горныя лыжы.
20.00 Час.

НЯДЗЕЛЯ,
17 ЛЮТАГА

БТ

7.00, 9.00, 15.00 Навіны.
7.15 Сэрыял "Марыя-граза". 2-я сэрыя.
8.00 Баявік "Містар Круты" (ЗША).
21.50 Дзёнінкі зімовых Алімпійскіх гульняй.
22.50 Алімпіада-2002. Біятлён. Мужчыны. Гонка пераследаванья. 12.5 км. Супэр Гіант. Мужчыны. Керлінг. Жанчыны. Расея-ЗША.
0.45 Прагноз надвор'я.

Культура

9.00 Праграма перадач.
9.10 "Дзіячыя сэнс. "Дзікі Захад".
Мультфільм.
10.15 Нядзюдзія гісторыя.
10.30 Ток-шоу "Наўзгадад".
11.00 Сакрэтынні матэрыялія". Заключная сэрыя.
12.00 "Сынеданыне з Лікай".
12.25 "Прам'ер-парад "Сталічны".
12.45 Дэтктыу "Дзесьцьця нэргізяня".
14.45 "Выпадковы съведка".
15.15 "Агенцтва".
15.50, 16.20 "Чалавек-павук". М/ф.
16.50 "Марш Турэцкага-2". Тэлесэрыял.
18.00 "168 гадзін Менску".
19.00 "Добры дзень, доктар!".
19.10 "Аўтапанарама".
19.30 "Радыё-крокі".
19.50 "Гіт-момант – вечарова распода".
20.20 "Пакуль гарыць съвечка...".
21.10 Фантастычны фільм "Начное племя".
23.30 "Альфрэд Хічкок прадставяе".
0.00 Начны музичны канал.

OPT

7.00, 9.00, 14.00, 17.00 Навіны.
7.10 Служу Расеі!
7.40 Дыснай-клуб. "Дзіцяняты джунглю".

СТВ

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 21.00, 22.00, 23.00, 0.00, 5.00, 6.00 Сусветныя навіны.
7.30 Вуліца Сэзам".
8.00 Сімехапанарама.
8.30, 20.50, 1.10 "M1". Музичная праграма.
9.00 "Гадзіна пік".
10.00 "Бафі". Тэлесэрыял.
11.00 "Сакрэтынні матэрыялія". Заключная сэрыя.
12.00 Век кіно. "Марш для імпіратара". Маст. фільм.
13.10 "Пра Пятрашку". М/ф.
13.30, 21.00 Навіны культуры.
13.45 Магія кіно.
14.10 За сям'ю пячаткамі.
14.45 У сівеце танцы. "Стваральнік танцу". Д/ф.
15.40 Н.Коўард. "Інтymнае жыцьцё".

8.05 Ранішняя зорка.

8.50 Бібліяманія.
9.10 "Падарожнія нататкі".
9.30 Паў усе дома.
10.05 Клюб падарожнікаў.
21.0

Анатоль Сідарэвіч

Нашаніўцы ў 1920 годзе

28 лютага 1920 г. Старшыня Рады Народных Міністраў і міністар замежных спраў Беларускай Народнай Рэспублікі Антон Луцкевіч падаў у адстаўку і зноў стаўся простым грамадзянінам Вільні. Але бяз справы сядзець ён ня мог. Цягам сакавіка—верасня 1920 г. пад ягонай рэдакцыяй і пры ягоным чынным узеле ў Вільні выходзілі два калектыўныя выданыні ("Зборнік Наша Ніва" ды зборнік "Памяці Івана Луцкевіча"), а таксама брашура "Польская акупацыя ў Беларусі". На двары быў 1920 г. Не паспелі "Зборнік Наша Ніва" ўбачыць съвет, як у Вільню прыйшла Чырвоная Армія Луцкевіч, як былы пром'ер-міністар БНР, трапіў у ЧК і на кароткі час стаў "госцем" знакамітых Лукішак. (То было першае зъявлененне Луцкевіча ў Лукішках. Другі раз ён трапіць у гэту вязніцу ў 1927 г., а трэці — у 1939-м.)

Разам з маскоўскім войскам на Віленшчыну прыйшли і правадыры літоўскіх камуністаш (Вінцас Капускас, Зігмас Ангарэціс ды інш.). Яны плялі змову супраць ураду Коўенскае Літвы, але абачлівы Ленін не даваў ім санкцыі на "прападарскую паўстаньне". З жніўня РСФСР прызначыла свайго паўнамоцнага прадстаўніка ў Літве, а бага ў Вільні была падпісаная дадатковая дамова, паводле якое гэты горад павінен быў перайсці пад уладу коўенскага ўраду да 1 верасня. У адпаведнасці з дамовою ад 12 ліпеня савецкі паўнамоцны прадстаўнік перадаў літоўскому ўраду 3 млн. залатых рублёў. Пілсудзкаму ѹ ягонаму атачнину рад-ніволю даваліся таксама іграца ролю прыхильнікаў літоўскага сувэрэнітуту, а тут яшчэ й Ліга Нацыяў насядала. Пры пасярэдніцтве Лігі пасяля працяглых перамоваў 7 кастрычніка Польшча падпісала ў Сувалках дамову з Літвой, у якой прызнала яе права на тэя беларускія тэрыторыі, якія ёй аддаля 12 ліпеня РСФСР.

Палітыка начальніка Польськае дзяржавы выклікала "нездаваль-

Уладзімер Знамяроўскі

Антон Луцкевіч

ненне" генэрала Люцыяна Жалігоўскага, камандзіра 1-е беларуска-літоўскае дывізіі Войска Польскага, і 8 кастрычніка 1920 г. наш зямляк з Ашмяны "з'збунтаваўся" супраць свайго земляка з-пад Свянцянца. 9 кастрычніка Вільня і вакольныя тэрыторыі трапілі пад кантроль беларуска-літоўскае дывізіі, але камандзір стаў на чале нова-а дзяржаўнага ўзварэння — Сярэдняе Літвы, тэрыторыя якой пасяля ўсіх зъяўленіні ахоплівай Ашмянскі, Браслаўскі, Віленскі, Лідзкі, Свянцянскі і Троцкі паветы.

Як і кожная дзяржава, Сярэдняе Літва мела свой кабінет — Урадавую Камісію. Сярод міністраў (дырэктораў дэпартаментаў) быў і беларус — д-р Вацлаў Іваноўскі (ведамства гандлю), а беларускі соктар у дэпартамэнце асьветы ўзначальваў Браніслаў Таращкевіч.

Газета

Калі ў Вільні і на Віленшчыне зъявілася новая ўлада, высыветлілася, што Гедымінавай сталіцы, Сярэдняе Літве і Заходній Беларусі патрабуеца беларуская газета. Раней як было? У Менску выходзіла штодзённая Лёсікава "Беларусь", у Вільні — ўзварэнік "Крыніца" і "Незалежная думка", але ў Менск

прыбылі бальшавікі, "Незалежную думку" забаранілі палякі, "Крыніца" таксама мела праблемы... і вось 28 кастрычніка 1920 г. выйшаў першы нумар адоўленага ўзварэніка "Наша Ніва".

Чатыры паласы, зусім новы лягатып, на вельмі яканская папера і друк... Кошт нумару — 3 маркі (у Польшчы ў пераходны перыяд гравірова аздынка была марка польская). Адрас рэдакцыі ў адміністрацыі знаёмы: Вільня, Завальная, 7 (там і да вайны была рэдакцыя "НН"). Друкавалася газэта ў друкарні калепратыўнага таварыства "ДРУК" па вуліцы Вастрабрамскай, 5 (з пачатку лістапада друкарня вярнулася на вул. Троцкую, 13). Пазначана таксама, што газэта "выходзіць штотыдзень у панядзелкі", але №1 выйшаў у чацвер 28 кастрычніка, №2 — у панядзелак 1 лістапада, а №3 — дзяля пераезду друкарні з Вастрабрамскай на Троцкую — аж праз 11 дзён (у чацвер 12 лістапада), №4 — у аўторак 16 лістапада; дакладна ў панядзелак выйшлі №5—9. З №3 частка матэрыяла друкавалася лацінка. Вядома, у кожным нумары на апошній старонцы напісаны, што друк дазволены вайсковою цензурою. Амаль усе матэрыялы друкаваліся "кілбасою", пад

парадак, "падвалы" здараляся здрэдзьчасу. "Кілбаса" дазваляла лёгка на месца выразанага цензураю матэрыялу перасунуць наступны. Таму "белыя плямы" на першай і ўнутраных палосах адсутнічалі, затое ў сцяльную "белую пляму" магла ператварыцца значная частка апошнія паласы, як у №3.

Першы нумар адоўлене "Наша Ніва" адкрываўся традыцыйным рэдакцыйным дзённікам, у якім сядрэшчы чытае: "Старыя працаўнікі "Нашае Нівы" спяраша думалі аднавіць сваю часопісі у форме месячніка. Аднак непамыснія варункі і захоп нашага штандара — нашага тытулу — літоўскім выдавецтвам у польскай мове прымусілі нас выпустиць у съвет прыгатаваны ўжо да друку матэрыял для першага (майбага) нумару ў постасці "Зборніку Нашае Нівы". Цяпер мы маем магчымасць вярнуцца да старое формы... нашага выдавецтва і будзем выпускаць "Нашу Ніву" як ўзварэнік — на жаль, з прычыны цяжкога матэрыяльнага палажэння пакуль што вельмі невялікі".

Ужо ў першым нумары прысутнічалі тыя рубрыкі, у якіх друкаваліся матэрыялы ў астатніх 8 нумароў "Нашае Нівы". Гэта рэдакцыйны дзённік, "Агляд друку", "Хроніка" (пра дзейнасць беларускіх установ ды арганізацый у Вільні), "З усея Беларусі", "Загарадніцай". Друкаваліся ў мацтасці творы. У першым нумары выступілі настаўнікі і вучаніца: выкладчык Віленскага беларускага гімназіі Максім Гарэцкі пачаў друкаваць "Прысягу" (заканчэнніе было ў №4), а ягоная вучаніца Натальля Арсеневна дэбютавала ў друку вершам "Мой родны край" (у наступных нумарах газэта надрукуюшчэ колькі твораў юнае паэткі). Як і ў даваеннай "Нашай Ніве", вядучым публіцыстам быў Луцкевіч (Антан Навіна, І.Мялешка). Выступілі

у газэце і Аляксандар Уласаў. Пакуль што нават аўтар слоўніка беларускіх пэзіданімаў Янка Саламеевіч ведае, хто назваў сябе Сяргеем Чараўніком і Ярошэўскім (публіцысты) ды Ігнатам (Ігналем) Румянкам (пісаў вершы).

Змест газэты быў вызначаны самім часам: перамовы ў Рызе, Слуцкае паўстаньне, іншыя альтыбалшавіцкія выступленыні, паход генерала Булак-Балаховіча... Характар ўзварэніка — дэмакратычны.

Рэдактар "Нашае Нівы": спроба вярнуць імя

У першых двух нумарах адоўлене "Нашае Нівы" на 4-й паласе было напісаны (захоўваем правапіс): "Рэдактар і Выдавец: Рэдакцыйная Колегія". Хто ўваходзіць у колегію, мы можам толькі згадаўвацца. Не маглі не ўваходзіць прынамсі дзівзе асобы — Луцкевіч і чалавек, які дзяля аbstавінаў вымушаны быў выйсці на авансцену 12 лістапада.

Мы памятаем, што паміж выхадам №2 "Нашае Нівы" (1 лістапада) і №3 прайшло 11 дзён. Гэты інтэрвал я тлумачу ўяртаннем друкарні з Вастрабрамскай вуліцы на Троцкую. Але было яшчэ адно здрэдзіць трывогі ў калектыве рэдакцыі. Пра яго мы чытаем у №3 газэты:

"1 лістапада ў вядомага беларускага дзеяча Антона Луцкевіча па загаду II аддзелу даводзтва арміі "Сярэдняе Літвы" зроблены ў кватэры вобыск. Узяты розныя рукапісы, брашуры і т.п.

Назаўтра грам. Луцкевіч быў пакліканы на ваху* Паддзелу дзеяля дапросу ў 10 гадз. раніцы. Тут яму было заяўлена, што яго вінаваціць у выданні "проціпольскай" брашуры "Польская акупацыя ў Беларусі". Друкаваліся ў мацтасці творы. У першым нумары выступілі настаўнікі і вучаніца: выкладчык Віленскага беларускага гімназіі Максім Гарэцкі пачаў друкаваць "Прысягу" (заканчэнніе было ў №4), а ягоная вучаніца Натальля Арсеневна дэбютавала ў друку вершам "Мой родны край" (у наступных нумарах газэта надрукуюшчэ колькі твораў юнае паэткі). Як і ў даваеннай "Нашай Ніве", вядучым публіцыстам быў Луцкевіч (Антан Навіна, І.Мялешка). Выступілі

на суму калия двухсот дзесяці мільёнаў залатых рублёў (210775000 залатых рублёў). Галавінскі скончыў свой артыкул сказам: "І ўсё гэта мы маем магчымасць атрымаць з заграніцы прымагчымасці наладжання незалежнае фінасовая і эканамічнае гаспадаркі Беларусі". Карысна было б пачыць гэта нашым інтэграторам. Эканамічны праблематыцы прысьвячаны ў артыкул рэдактара выдаўца "НН" у 1906—14 г. Аляксандар Уласава "Хатнія промыслы Беларусі" (загаду II аддзелу даводзтва арміі "Сярэдняе Літвы" зроблены ў кватэры вобыск). У зборніку пасямянтона надрукованы артыкул Івана Луцкевіча "Ай Кітаб". Тамсама друкуюцца ў пэракладзе на беларускую ўрываць з "Ай Кітабу". Далей зъмешчаны "Хайтунія марш" польскага паэта Карнэля Ўйскага перакладзе Івані Купалы, твор Максіма Гарэцкага "Патаёмнае", а таксама трэй ўрываць з "Гітаньняль". Рабінданата Тагора (пераклад з польскага перакладзе Івана Каспрэвіча). У разыдзеле "Бібліяграфія" знаходзіцца цытаты на апоўесьці Гарэцкага "Дзіве душы", анататы на брашуру Аляксандра Цывікевіча "Беларусь", на книгу "Weissruthenien. Land, Bewohner, Geschichte, Volkswirtschaft, Kultur, Dichtung. Mit 93 Abbildungen und einer Karte", што выйшла ў Бэрліне

пад рэдакцый Вальтера Егера, на зборнік "Падарунак беларускаму жаўнеру", выдадзены Беларускаю вайсковою камісіяй, а таксама на брашуру А.Ж. (Аркадзя Смоліча) "Беларуская Сацыял-Дэмакратычная партыя, яе мэты і заданні. Папулярны выклад праграмы". Аўтарам рэцэнзіі на аповесьць Гарэцкага бяспрэчна зъяўляецца Антон Луцкевіч, які падпісаўся крыптанімам А.Л., а пад анататыямі подпісаўся яго. У зборніку зъмешчаны таксама пералік беларускіх пэзідыкаў, выдадзеных у траўні 1920 г., беларускіх нацыянальных установаў, кароткія агліяды "Стан школынае справы", "Беларускі тэатр" і "Эканамічныя арганізацыі", а таксама нататка пра Беларускую вайсковую камісію. Такі зъмешчаны артыкул А.Луцкевіча "Жыццё і праца Івана Луцкевіча", успаміны Лялі Мэнке, Адвтара Бузькі, Максіма Гарэцкага, Леапольда Родзевіча, Міхала Каха-

Тры выдавецкія праекты Антона

"Зборнік Наша Ніва" выйшаў да паходу Чырвонае Арміі на Польшчу. Каб пераканацца ў гэтым, дастаткова ўбачыць, што на апошній старонцы яго папяроўкае вокладкі рэкламуюцца штодзённая газета "Беларусь", часопісы "Руль", "Саха" ды ўзварэнік "Незалежная думка", што спыніў сваё існаванье 11 ліпеня 1920 г. — якраз у дзень, калі Чырвоная Армія ўзяла Менск.

"Зборнік Наша Ніва" — гэта 48 старонак тэксту. Фармат — 16x237 мм. Зборнік ўбачыў съвет у друкарні каапрэратыўнага таварыства "ДРУК", што месціцца ў Вільні па вуліцы Троцкай, 13.

У прадмове да зборніка згадвалася "Наша Ніва" 1906—15 г. і зазначалася, што "кіданыя ўзьвішыўся ўзялічнік" (зарнік) на разглядзе падзеяў 1916—19 г., аўтар пісаў: "Цяпер, калі перад нашым народам стаіць задача рэалізаціі ідэі дзяржаўнае незалежнасці, калі творацца сапраўдныя мочныя асновы нашае нацыянальнае культуры... мы, старыя супрацоўнікі "Нашае Нівы", ізноў згуртаваліся і прыступаем да прыпыненасці працы". Спамянуўшы Івана Луцкевіча, Ёцкту, Максіма Багдановіча, Лявона Гмырaka, якіх

не дажылі да 1920 г., адзначыўшы, што "нарасці новыя сілы", аўтар гэтак тлумачыць, чаму выдаецца менавіта "Зборнік Наша Ніва": "Існаваўшы штодзённы беларускай газэты і некалькіх тэднёвых здыме з нас абавязак асьвята. яць штодзённыя бягучыя справы і дае магчымасць абмежавацца спрабамі і пытаннямі прынцыпавага харагтару. Мы будзем падыходзіць да развязкі гэтых пытанняў, узіраючы ў далейшую будучыню, а не ў сяночніція хутка міжнаўчы і зыменныя настроі. Дзеля гэта гага мы і выбраў форму выдавецтва (с. ёва "выдавецтва" тут синоним слова "выданье" — А.С.) непэрыядычна, і ў гэтым зборніку памяшчаем тэатраліялы, якія нам удалася пакулю що згуртаваць".

Якія ж матэрыялы быly надрукаваны ў зборніку? Перш-наперш, артыкул Антона Луцкевіча — Ант.Наўіны "Палітычныя лёзунгі беларускага руху", у якім цалкам або фрагментарна быly пададзеныя дакументы Канфедэрациі Вялікага Княства Літоўскага (1915—16), Віленскай беларускай канфэрэнцыі (студзень 1918) і трэцяя Устаўная грамата Р.Д. С

Наша Ніва [6] 8 лютага 2002

11

КУЛЬТУРА

чужой дзяржавы — Польшчы, дзе-
ля чаго ён, Луцкевіч, адмадуляеца
ад дацы якога-колечы тлумачэння
ў гэтыя спрэчкі.

Пасля сьпісаньня пратаколу,
грам. Луцкевічу было заяўлена, што
ён арыштаваны, і яго пераслалі пад
канвоем жандара ў II аддзел, дзе
прадзяржалі ў вязніцы ўесь-
день. Толькі позна ўвечары яго
выпушцілі на волю, абязаўшы
падпіскай бяз згоды II аддзела не
выяжджаць з Вільні і на кожны
выезда зъявіцца ў дэфэнзыву".

Зацемішы, што Луцкевіч сядзе
і за царом, і за бальшавікамі, і за
Жалігоўскім, і за Пілсудзкім, і зноў
за бальшавікамі (за адным кайзэ-
рам не сядзеў), адзначым, што ў
тым самым нумару "НН", у якім
паведамлялася пра арышт, на 4-й
паласе зъявілася новая інфар-
мацыя: "Рэдактар і Выдавец
УЗнамяроўскі". І вось з трэцяты па
апошні нумар "Нашу Ніву"
падпісваў УЗнамяроўскі.

Хто ён, Уладзімер Знамяроўскі?
Дакладнага ягонага жыцця пісці
ні маю. Пэўныя анкетныя звесткі
льга знайсці ў архіве Віленскага
акруговага суду: Знамяроўскага
судзілі за перадрук у "Беларускім
дэкламаторы" (1928) пэўных вер-
шаў Купалы й Цёткі. Паколькі ўсё
тэя ж матэрыяльныя ўмовы не да-
зваліаць мне пачаць у Вільню,
дзе знаходзіцца архіў, магу сказаць,
што Знамяроўскі паходзіў з
Латгалії, скончыў у Вільні гандлё-
вую школу, працаўшы карэктарам у
"старой" "Нашай Ніве". (Усе гэтыя
звесткі паведаміў д-р Арсен Ліс.)

Можна прыпушціць, што Знамя-
роўскі жыў у Вільні і пад німецкаю
акупацый. У 1919 г. ён выступіў
як адзін з рэдактараў газеты "Беларус-
кая думка" (28.4—27.7; забаро-
нена палякамі). У 1920 г. быў вы-
даўцом ужо згаданай газеты "Нес-
залежная думка" (забаронена паля-
камі). У тым самым годзе разам з
Адвардам Будзькам фундраваў вы-
данне "Гісторыя беларускіх літа-
ратуры" Гарэцкага (вышла ў
друкарні кааўрэтарыўнага тавары-
ства "ДРУК"; першы водгук на яе ў
№5 "Наша Ніва" надрукаваў Ан-
тон Луцкевіч). У 1923 г. быў рэдак-
тарам-выдаўцом газеты "Воля на-
роду" (21—25.10; вышыла 2 нумары).
Адзін час быў рэдактарам газеты
"Беларуская крыніца". У Беларускай
Энцыклапедыі (т.7) маецца
артыкул д-ра Ліса "Знамяроўскага
У. выдавецтва". З гэтага тексту

можна даведацца, што выдавецтва
працавала ў 20-я — сярэдзіне 30-х
г. і выпушціла каля 20 назваў кніг,
у тым ліку "Расейска-беларускі
слоўнік" Максіма і Гаўрылы
Гарэцкіх (2-е выд.), "Кароткі нарсы
гісторыи Беларусі" Ігнатаўскага (4-е выд.), "Дзеда За-
валу" Ядвігіна Ш. (2-е выд.). З вы-
давецтва дзеянасцю Знамяроўскага
звязаны і ліст Гальшыя Леўчы-
ка да яго, зъменшчаны ў книзе "Доля
і хлеб" (Менск, 1980; укладальнікі
Я.Саламеевіч і Н.Ляшковіч).

Звесткі, якія я атрымаў ад Янкі
Брыля, датычыць 1938 г. Яны
сведчаць, што Знамяроўскі меў
пэўнае дачыненне да выпуску
частопісу "Шлях моладзі".

У маладыя гады Я.Брыль ставіў
аматарскі спектакль. У артыкуле
"Праз паўеку" ("Тэатральная Бе-
ларусь", 1993, №3) ён піша пра
свае пераклады п'есаў Ліва Тал-
стога "Першы вінакур" і "Ад яе ўсе
якасці". Гэтыя пераклады Янка
Брыль хадзеў надрукаваць асабою
кніжачкаю, каб іх маглі выкарыс-
таць іншыя аматарскія тэатраль-
ныя гурткі. І гэтаму "спрыяў" Макар
Краўцоў". Адмысловы для гэтага
артыкулу пісьменнік сёе-тое
ўдакладней. Ён быў асабістам знаёмы
з Міхасём Васільком, плямень-
нікам Макара Краўцова. Гэта ў на-
дало маладому аўтару сымеласці ў
1938 г. напісаць Краўцову ў Вільню.
Аўтар нацыянальнага гімну пры-
слаў Брылю паштоўку, у якой па-
ведамляў, што меў размову са
Знамяроўскім і той сказаў, што
лепш было б спачатку надрукаваць
абедзіве п'есы ў "Шляху моладзі",
а гэтыя наборы потым выкарыс-
таць для друкавання асобых
адбіткаў-кніжачак. На жаль, вайна
разбурила гэтыя пляны.

Вось тая жменя фактаў пра
Уладзімера Знамяроўскага, якія
мне ўдалося сабраць, пракацуячы над
біографіяй Антона Луцкевіча. Я не
выключаю, што Знамяроўскі меў
самае непасрэднае дачыненне і да
друкарні кааўрэтарыўнага тавары-
ства "ДРУК", у якой убачыл свет і
зборнікі нашаніўцаў 1920 г., і
"Польская акупацыя..." Луцкевіча, і
газета.

Перад намі паўстае яшчэ даволі
распльвісты сылоўт працаўніка на
ніве беларускай культуры. Маж-
ліва, малады даследчык здоле-
юць напісаць ягоную біографію,
стварыць паўнавартасны партрэт, а
пакуль што трэба вярнуць імя

Луцкевіча

новіча, Язэпа Салауя і Клаўдзія
Душэўскага (пра аднаго аўтара
ўспомніаў, А.Сегеня, звестаў на-
ма і таму імя назваць не могу).
Тамсама надрукаваныя верш Ежы
Янкоўскага ды імпрасія Зымітрака
Бядулі "Святое гэта месца!",
прысвячаныя І.Луцкевічу.

Што датычыць брашуру "Поль-
ская акупацыя ў Беларусі", дык пад
тэкстам гэтага твору пазначана,
што напісаны ён у Вільні ў ліпені
1920 году". Міжволі вынікае пы-
таныне: да прыходу бальшавікоў ці
пасля іх прыходу ў Вільню? Адказ
знаходзім у тэксьце. Распавеўшы
пра адну сваю гутарку з Пілсудзкім
пра ўсходнюю палітыку Польшчы
дзяржавы, аўтар адзначаў: "Гэта
гутарка была ўвесень 1919 г., — а
хутка выявілася, якія гэта
палітычныя "ходы" меў на думцы
Пілсудзкі. У Вільні яго давернік,
капітан Славак, каваў інтрыгі проці
незалежнасці Літвы, закідаючы іх
сеці на Коўну і падгатуячы та-
мака польскую змову проці літоў-
скага ўраду. Змова гэная была ў
пару выкрыта літвінамі і расстрое-
ная, — але падзэмную работу
Слаўка вялі далей яго замясясцілі
ажно да моманту заняцця Вільні
чырвоным войскам і прымусовага
прызнання Польшчай гэтак нялю-
бай незалежнасці Літвы".

Вось гэты абзар і дзе нам пад-

У Знамяроўскага ходзіў бы на 16-ю
старонку сучаснае "Наша Ніва"
— записаць яго ў шэрагу імёнаў га-
лубоўных рэдактараў тыдніёвіка, бо
найвыдатнейшы, паводле Максіма
Гарэцкага, нашаніўскі публіцыст
Антон Луцкевіч ніколі не ўзначаль-
ваў рэдакцыю фармальна.

...Апошні нумар "Наша Ніва" ў
Сярэдняй Літве выйшаў 20 сінег-
ня. Як паведамляе ў Энцыклапедыі
гісторыи Беларусі д-р Ліс, яна была
забаронена польшчанска (то бок
І.Ляшковіч і Н.Ляшковіч).

* камэндатуры.

Пытайцеся ў незалежных
распаўсюднікай

Дынастыя Ціхановічаў

У Палацы мастацтваў працуе ўнікальная выставка "Дынастыя", прысвечаная 90-годзі-
дзю беларускага мастака Ігнена Ціхановіча і памяці Уладзіслава Галубка, Валянціна,
Генрыха і Яна Ціхановічаў, якіх ужо німа з намі. Чатыры пакаленыні гэтай творчай
сям'і — мастакі, анималісты, карыкатурысты і графікі — амаль цэлае стагодзінне плен-
на працаўлі і радавалі аматараў прыгожага сваім творамі. Не прапусціце магчы-
масць пабачыць на ўласнія очы іх творы — выставка працуе да 10 лютага.

На адкрыцці юбілейнай выставы мастака прысутнічалі Ніл Глєвіч, Сяргей Законь-
ікай, Аляксей Марачкін, Мікола Купава і іншыя дзеячы мастацтваў Беларусі 90-гадо-
ваму Ігнену Ціхановічу быў уручены мэдаль "Адраджэнне Беларусі". На здымку: ён
вісіць у юбіляра на шыі, на бел-чырвона-белай стужцы.

Анатоль Крычкоў

навіны Фільм пра Пушкіна

Рэжысёра Арына Волах завяр-
шае працу над фільмам пра мас-
така Алея Пушкіна. Стужка ат-
рымала назыву нясцага інтарэст-ад-
расу "www.pushkin.by", бо закра-
нае праблемы захавання чалаве-
ческіх ідэятычнасці ў інфармацыйную
эру. Фільм вельмі лірычны: твар
скандальная вядомага героя не зяў-
ляеца ў кадры аніводнага разу,
камэра ўесь час "назірае" за рукамі
мастака. Фундатарамі стужкі
выступілі землякі Пушкіна з Круп-
скага раёну — дэварапрацоўчая
фірма "Пільня" і фэрмэрская гас-
падарка "Васілён".

дзе варта быць Дабрачынны паказ

11 лютага на сцэне Купалаўска-
га тэатру адбудзеца дабрачынны
паказ спектаклю "Кахаю, спадзяю-
ся, чакаю..." паводле п'есы сучаснага
швэдзкага драматурга Э.Свэрлінга
"Шлюх з Гарлему" ў пастаноўцы
Валер'я Масльюка — рэжысёра
Віцебскага тэатру, які памёр ле-
тасцю. Збор ад спектаклю пойдзе на
выданне зборніка п'есы Валер'я
Масльюка.

Тры ўзоры сучаснага мастактва

У Музее сучаснага выяўленчага
мастактва працующы троі выста-
вы, якія варта наведаць. Да 15 лютага
мастак Iгар Саўчанка прэзэнтуе
дзяля скарачэння выдаткаў і
ўзмацнення канцюру над мас-
такімі выданынімі Міністэрства
культуры пастанавіла аўдзяднаць
часопіс "Мастактва" й газету
"Культура" ў холдынг пад называ-
брэвіярствам "КіМ". Мяркуеца,
што кіраваць холдынгам будзе су-
працоўніца Міністэрства інфармацый
Ліліяна Ансуг, а ціперація рэдак-
тары часопісу ў газеты Аляксей
Дудару і Людміла Крушынская
стануць ейнімі намеснікамі. Чা-
каецца скарачэнне штатаў або
двух выданняў.

Юрась Барысевіч
Крыж і паўмесяц

Камісія па ўпрарадкаванні і вы-
карыстанні гісторычнай сымболікі
створана пры Ашмянскім гарыкан-
каме. Уласныя гербы займаюць цяпер
горад Барань і мястэчка Балбасава.
Адносна візыту Борзы спрэчак
няма: з пачатку 90-х вернутыя
важытак герб з выявай срэбнага кры-
жа з залатага паўмесяца пад ім у
блакітным полі, атрыманы разам з
магдубурскім правам у 1620 г.

Віктар Лютынскі, Ворша

Да юбілею Шырмы

10 лютага аб 11-й кінатэатар
"Зымена" запрашае на праграму,
прысьвечаную 110-годзідзю Ры-
гора Шырмы, стваральніка і мас-
такага кіраўніка Беларускай ака-
дэмічнай харовай капэлі, музычнага
дзеяча і фальклярыста. У праграме
прагляд дакументальнай стужкі
"Песьня на ўсё жыццё", супрэча-
за ў Янкам Брылём, Нілам Глєвічам
і Васілем Ліцвінкам, а таксама са
стваральнікамі фільму — сцэнары-
стам Ааронам Лісам і рэжысёрам
Людгардам Гедравічусам.

Суботнік у Курапатах

Валанцёры заклікаюць усіх ах-
вотных прыходзіць ва ўроўнішчу
на талаку ў суботу аб 11-й гадзі-
не. Абаронцы Курапатаў разам з
гісторыкамі ў сябрамі арганізацыі
"Мартыралёт" акрэслілі межы
ахойнай тэрыторыі помніка, і цяпер
ім патрэбна дапамога, каб усталя-
ваць на гэтых межах адмысловыя
слупкі.

"Partisan" у Калегіуме

У аўторак 12 лютага ў Бела-
ruskім Калегіуме (вул.Харужай,
16) адбудзеца прэзентация часопісу "Partisan" з удзелам рэдактара
пачатак у 18.30.

"Nihil"

15 лютага а 19-й на сядзібе
TBM (вул.Румянцава, 5) рэдакцыя
часопісу "Nihil" зьбіраеца а-
бесыдніць вайну
мове як такій.
Паралельна ад-
будзеца прэ-<br

Працяг са старонкі 5.

вісім гуральскія малюнкі на шкеле, прафесар можа ўкруціць дыялектнае слоўка. Ягоны студэнты размаўляюць па-ческу, па-ўкраінску, па-расейску, па-беларуску. Яны любяць краіны, дзе былі з місіяй; на думку парфесара, гэта найлепшыя амбасадары тых краінаў. Яны навярнулі на некалькі душаў, перамяліліся самі, пасталелі, выраслы. Сын Уолтэра Ўіпла перастаў сварыца з сястрой, пакінуў юначы бунт. Паводле словаў прафесара, місіянэрства дае большыя веды і досьвед, чым шматгадове навучанне.

— У съвет мы высылаем маладых, — тлумачыць ён, — бо да маладых людзі маюць давер. Маладосьць ідэалістычная, яна марыць служыць праўдзе. У місіянэрстве мы дасягаем посыпеху, бо ведаем, як падтрымаць, заахвоціць, знайсці слабых, каб дапамагчы ім духоўна. Гэта вельмі сумленны мэлад, шчыры, чысты, адкрыты. Мы ня кажам, што іншая вера благая. Мы пераконваем, што нашая — праўдзівая.

— А ці адыходзяць вернікі ад царквы?

— Нашая царква іх не адрынае. Ты можаш паліць і быць мармонам: тытунь — невялікі грэх, мы будзем дапамагаць чалавеку перадолець заган. Але людзі, якія жывуць на суперак прынцыпам, пачуваюцца кепска, ня ладзяць з Богам і супольнасцю. Іхнае адчуванье віны бывае мацнейшым за нашую падтрымку; тады яны адыходзяць ад нас, бо нещасльвія самі празь сябе.

— Як вы імкніцца дапамагчы?

— Паказваем на слабасць, размаляем: нішто так не падтрымлівае, як ціс асяродзідзя. Мы прымаєм правілы, якія адмалююць не-пажаданыя паводзіны. У студэнціх інтэрнатах універсітету Брыгама Янга дзяячута і хлоцы жывуць у асобных будынках. Чаму? Во нашая вера забараняе распусту, мы ня хочам, каб моладь сутыкалася с спакусамі.

...бо мы адолькавыя

Універсітэт Брыгама Янга месьціцца на склохах высокіх гораў: роўна падстрыжаныя газоны, чистыя

Рай стане ў Амэрыцы

прысады, дагледжаныя будынкі, ціхія студэнты. Адукацыю атрымліваюць пераважна маладыя марmons, рэкамэндаваныя бікупамі; толькі ім царква вяртае 70% высоці платы. Універсітэт ганарыцца ці не найлепшай у ЗША школай лінгвістыкі, створанай мармонскім місіянізрам, цудоўнымі факультэтамі бізнесу, адміністрацыі права. А таксама ганаровым кодэксам, "выліканым да жыцця ідэямі і прынцыпамі Царквы Ісуса Хрыста савітых апошніх дзён", якога ня мае ніводная іншая амэрыканская вышэйшая школа.

Кодэкс, за выкананнем якога сочыць студэнцкая рада і ўніверсітэцкая паліцыя, патрабуе жыць паводле запаветаў веры, гаварыць "чытай" мовай, шанаваць братоў, адмовіца ад харчовых дабавак. А передусім, хоць гэта ѹспешичны пункт, — дапамагаць іншым у выкананні загадаў кодэксу.

На думку Джэфа і Івоны, ганаровы кодэкс спрычыніўся да таго, што ўніверсітэт Брыгама Янга заміж таго, каб ісці наперад, адступае ѹ мінулае стагодзізда.

Агульнапрынятая нормы вызначае рада, а за іх выкананнем сочыць паліцыя, якая можа сядроночы ўхадзіць у студэнцікі пакой і правяраць, паліціў моладзі ці не. Калі дзяячыну засыпець у мужчынскім інтэрнаце, яна, хоць бы й была найлепшай па паспяховасці, можа разыўтацца з наувачаннем. То ж тыхыца і хлоца, якія бавіцца ѹ дзяячым пакоем.

На занятках мастацтва прафесары ня разглядаюць скульптур Мікеяндзэля, бо ён паказаў людзей аголенімі, а аголенасць — гэта дрэнна, — распавядае Джэф.

— Ці ведаеш, што азначае "дапамагаць іншым у выкананні загадаў кодэксу"? — пытается Івона.

Гэта азначае даносіць і шпагаўца, як тут кажуць — паказаць супольнасці слабага. У нас тут данос не данос, у нас гэта высакароднае дзеяньне, вартае ўхвалы, і нікога не цікавіць, якія матывы кіруюць даносчыкамі. Бальшыня з іх віжу-

юць за сябрамі дзеля ўласнае карысці: хочуць заніць чыёсці месца, маюць на каго-сці зуб. Рэлігія тут — толькі выдатная нагода. Хто сабе тлуміць галаву верай? Але найгорш тое, што бальшыні такая завядзёнка не перашкаджае. Ва ўніверсітэце, табе скажуць: гэта фантастычнае месца, мы ѿсе такія самыя, усе адолькава думаеам. Ко-дэкс гонару? Ен дазваляе слабым удасканальвацца, усім нам спрашчае існаванье, мы ведаем, што дабо, а што зло.

Лепш ніводзін, чым усе

— Даносамі, — дадае Джэф, — займаюцца ня ѿсе марmons, а толькі закасцяняльня, замкнёныя супольнасці, якія ўзвышаюць сябе над іншымі, бацьца наваконлага сьвету. Но мы, хоць у Юце няма большае сілы, чым марmons, баймся "іншасці".

Марmons зь Юты мяркуюць, што, змушаючы ўсіх выконваць уласныя правілы, яны ратуюць съвет.

— Джэфе, хіба ты ня любіш сваю царкву?

— Я добры мармон, выконваю ѿсе правілы рэлігіі. Я ня п'ю алька-голю, хоць дактары кажуць, што малыя порцы могуць быць карыснымі для здароўя. Але ў Юце, між сваіх, мне ніякавата. Бо ў Бібліі пішацца, што траба любіць Бога і блізага. Ёсьць нейкай вышэйшай задума ў тым, што мы створаныя рознымі. Съвет не сканчаеца ў Солт-Лэйк-Сіты. Мая царква вельмі кансерватыўная, і ў гэтym няма нічога кепскага, але людзі ду-дзеяяголенімі, а аголенасць — гэта дрэнна, — распавядае Джэф.

— Ці ведаеш, што азначае "дапамагаць іншым у выкананні загадаў кодэксу"?

— Я пачынае расповед пра мармонаў, пра пакуты Джозэфа Сыміта і першых савітых апошніх дзён, але маўчыць пра караван, звішчаны пад Маўнтын Мэдаў. Ад ейных словаў вее гонарам за беспамылковы прарока, захапленыя веліччу царквы.

— Ці ведаеш ты, што, калі недзе ў съвеце здареца землятрусы, грузавікі з Царквы Ісуса Хрыста святых апошніх дзён першыя прывозяць дапамогу? Ці ведаеш, што мармон пры патрэбе заўжды можа разыўтацца на дапамогу братоў? Ці ведаеш, што ѿсе мы тут, кожны, каго ты сустрэй у дому Джозэфа Сыміта, служым царкве бясплатна? Ці ведаеш, якое гэта цудоўнае пачуцьцё?

— А потым:

— Ці вершы ты ў Ісуса Хрыста? Ці ведаеш ты, што Хрыстос вернецца на Зямлю ў Амэрыцы? Ці ведаеш, што да збаўлення вядзе адна дарога, запісаная на залатых табліцах анёла Мароні? А можа, ты ня згодны?

— Ня ведаю, як яно ёсьць, але мене здаецца, што да збаўлення можа весьці шмат дарог.

— Слухай, — Гарды паблажліва

i n memoriam

Іларыён Ігнаценка працаваў на адной з самых саветаваных дзяялін беларускай гісторыі — даследаваў падзеі рэвалюцыі 1917 г. і ўсё, што сталася ў наступныя некалькі гадоў. Цытаты з пісаніны некаторых "даследчыкаў" гэтага перыяду ў сёньняшніх студэнтаў гістфаку вылікаюць съмех. Аднак ужо ў адной са сваіх першых магнографіяў (1962 г.), прысвечанай ролі найбяднейшага сляянства ў Кастрычніцкай рэвалюцыі, даследчык месцам вышыщаў за рамкі ідэалічных канонаў, паспрабаваўшы разгледзець упрыгожаныя съмех. Аднак ужо ў адной са сваіх першых магнографіяў (1962 г.), прысвечанай ролі найбяднейшага сляянства ў Кастрычніцкай рэвалюцыі, даследчык месцам вышыщаў за рамкі ідэалічных канонаў, паспрабаваўшы разгледзець упрыгожаныя съмех.

Іларыён Ігнаценка працаваў на адной з самых саветаваных дзяялін беларускай гісторыі — даследаваў падзеі рэвалюцыі 1917 г. і ўсё, што сталася ў наступныя некалькі гадоў. Цытаты з пісаніны некаторых "даследчыкаў" гэтага перыяду ў сёньняшніх студэнтаў гістфаку вылікаюць съмех. Аднак ужо ў адной са сваіх першых магнографіяў (1962 г.), прысвечанай ролі найбяднейшага сляянства ў Кастрычніцкай рэвалюцыі, даследчык месцам вышыщаў за рамкі ідэалічных канонаў, паспрабаваўшы разгледзець упрыгожаныя съмех.

Калі ў 1973—74 г. вялося паля-

рэцэнзія на публікацыю. Ератычнымі здаваліся наглядчыкам і меркаваны Ігнаценкі аб tym, што ўтварэнне БССР было зъявіць, звязанае з фактам абвяшчэння БНР, што БССР стваралася на здзеля за-давальненія нацыянальных памкненіяў беларусаў, а як палітычны буфер перад савецкай Расеяй, што ў Беларусі вырашальнім фактам рэвалюцыі была не рабочая кляса, а зрадыкализаване войска. И ужо ніяк не ўкладалася ў сталінскі "Краткий курс истории ВКП(б)" тэза пра тое, што Кастрычніцкая рэвалюцыя — гэта, уласна, і не рэвалюцыя, а бальшавікі пераварот. И хоць гэта гаварылася ўсёльцца за Ленінам, але хто сёльня памятае пра таго Леніна, а Ігнаценку чытаюць...

Калі ў 1973—74 г. вялося паля-

ванне на "беларускіх нацыяналістай", Іларыён Ігнаценка быў дырэктаром Інстытуту гісторыі. Зразумела, ён у тых умовах на мог кінціца іх барапіць, але ніякім чынам і не далучыўся да хору "обличітелей", а заявя, што ѿсі гэтае справа вартая і выедзенага яйка, шмат познання.

Іларыён Ігнаценка ня стаў рэвалюцыянэрам у беларускай гісторычнай навуцы, докмы савецкапартыйнай гісторыяграфіі яшчэ моцна трымалі яго. Аднак ён настойліва і з гадамі ўсё больш паспяхова спрабаваў вырвавацца з іхніх халодных абдымкаў. Гэтым ён сядро Залескіх з так званага "гісторычнага клубу" займеў алінію ератыкі і адшчапенца, а сядро гісторыкаў — глыбокую пашану.

Навуковая эліта Інстытуту гісторыі, сядро якой быў цэлы спектар — ад ільвоў да дыназашураў, — на розных агульных пасяджэннях па завядзэнцы займала першы рад крэслай. На гэтых крэслах быў і Іларыён Ігнаценка. Але ён заўсёды

некалі працаваў пракурорам, і павага.

Іларыён Ігнаценка ня стаў рэвалюцыянэрам у беларускай гісторычнай навуцы, докмы савецкапартыйнай гісторыяграфіі яшчэ моцна трымалі яго. Аднак ён настойліва і з гадамі ўсё больш паспяхова спрабаваў вырвавацца з іхніх халодных абдымкаў. Гэтым ён сядро Залескіх з так званага "гісторычнага клубу" займеў алінію ератыкі і адшчапенца, а сядро гісторыкаў — глыбокую пашану.

Навуковая эліта Інстытуту гісторыі, сядро якой быў цэлы спектар — ад ільвоў да дыназашураў, — на розных агульных пасяджэннях па завядзэнцы займала першы рад крэслай. На гэтых крэслах быў і Іларыён Ігнаценка. Але ён заўсёды

Памяці Акадэміка

некалі працаваў пракурорам, і павага.

Іларыён Ігнаценка ня стаў рэвалюцыянэрам у беларускай гісторычнай навуцы, докмы савецкапартыйнай гісторыяграфіі яшчэ моцна трымалі яго. Аднак ён настойліва і з гадамі ўсё больш паспяхова спрабаваў вырвавацца з іхніх халодных абдымкаў. Гэтым ён сядро Залескіх з так званага "гісторычнага клубу" займеў алінію ератыкі і адшчапенца, а сядро гісторыкаў — глыбокую пашану.

Навуковая эліта Інстытуту гісторыі, сядро якой быў цэлы спектар — ад ільвоў да дыназашураў, — на розных агульных пасяджэннях па завядзэнцы займала першы рад крэслай. На гэтых крэслах быў і Іларыён Ігнаценка. Але ён заўсёды

сидяў ад самага краю, калі акна. Можа, каб быць бліжэй да съятла?

Міхась Чарняускі

Шэсьць штолінёў, высечаных у граніце гораў Уосеч, што высяцца на паўднёвым усходзе ад Солт-Лэйк-Сыты, змяшчаюць плён муралінай працы сотняў мармонскіх місянэраў, якія з 1938 г. з апаратамі для мікрафільмаванья шчыруюць у архівах дзясятку краінаў сьвету.

У памяшканьнях, бяспеку якіх ахоўваюць сталёвыя дзъверы з электроннымі замкамі, пад 200-мэтровай скалой, якая можа вытрымаць нават удар ядернай бомбы, знаходзіцца арыгіналы мікрафільмаў са звесткамі пра нараджэнні, шлюбы і съмерці двух мільярдаў чалавек. Абвестка мармонскай генэзялігічнай бібліятэцы сціпла папярэджае: «Ня варта спадзявацца, нібы ў нас ёсьць дакументы ўсіх людзей, што калі-кольвецы жылі на Зямлі».

Мікрафільмуючы дакумэнты, мармонскія місянэры заўжды робяць два арыгінальныя пазытывы на мікрафільмавай стужцы. Пасля спраўджаання іхнай тэхнічнай якасці адзін арыгінал перасылаецца ў штучную піччу ў сэрыи Скалыстых Гораў. Падземныя памяшканыні, акрамя натуральнай сталай тэмпратуры, маюць дадатковыя систэмы кандыцыянаванья паветра. Да нядыўнага часу ў штоліню пускалі наведнікаў. Але колькі гадоў таму бібліятэкарэы, якія ўвесці час правяроюць стан мікрафільмаў, выявілі на некалькіх роліках споры грыбкоў. Грыбок выдалілі, але даступ у пячоры цяпер маюць толькі трывалыя супрацоўнікі і вартайникі. Нават горная дарога, якая вядзе да ўваходу, зарасла пустазельлем. Паказальнікаў на дарозе ніяма, уласна, навошта іны?

Другі арыгінал мікрафільму вяртаюць інствітуціі, уласнасцю якой ёсьць архіўная кнігі. Для пераважнай большыні дзяржаўных і царкоўных архіваў гэта дастатковая кампенсацыя за капіяванье дакумэнтаў, якія рассыпаюцца ад ста-расыці. У Францыі, якая адчыніла брамы мэрыяў і парадку ў мармонскім місянэрам, але забараніла фільмаванье звестак, якія кажуць пра этнічнае паходжанні памерлых, мармоны стварылі мікрафільмы 90% усіх даступных дакумэнтаў. Зрабілі працу, на якую не наважылася дырэकцыя Французскага нацыянальнага архіву.

Мармонская царква загадвае сваім вернікам, каб двойчы ў жыцці яны выправіліся ў падтара-гадовую місію, папярэдне самастойна зарабіўшы гроши на сваё ўтрыманье падчас яе. Першы раз — у 21 год, другі — пасля таго як вы-

Скарбніца мармонаў

растуць дзеци. У бібліятэках і архівах звычайна сядзяць місянэры другой катэгорыі — спакойныя, сыстэматичныя, вельмі дакладныя.

3300 у суткі

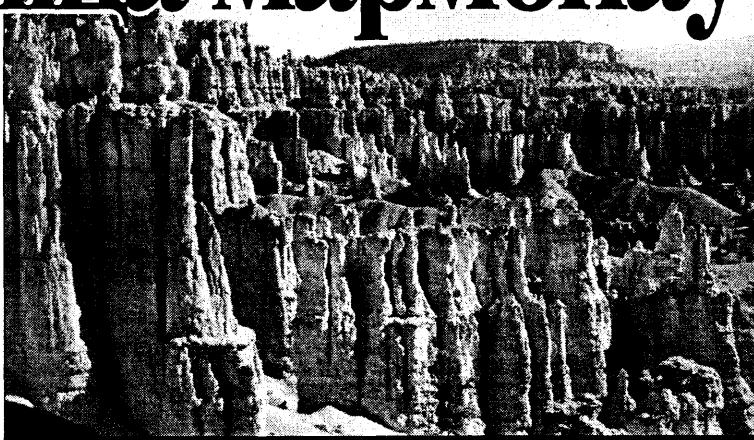
З арыгіналу, які знаходзіцца ў сэрэдзіне гары, робіцца рабочыя копіі мікрафільмаў, якія трапляюць у галоўную генэзялігічную бібліятэку, разъмешчаную наступнага вілікага мармонскага храму ў самым цэнтры Солт-Лэйк-Сыты. У пяціпавярховым будынку дастатковая апаратура для чытаанія мікрафільмаў і для здыманья фатакопіяў, а таксама кампьютараў і сталou для тысячаў людзей адначасова.

Генэзялігічнае бібліятэка паўсталала ў 1894 г. Але толькі супэрсучасны будынак, узвядзены ў 1985 г., і кампьютарызызацыя надалі ёй гэткі размах. Яна прайдуе без выходных ад сёмай раніцы да адзінаццатай вечара.

Кампьютарызаваць усе звесткі з мікрафільмаў не па сілах нават мармонам, якія працуюць з цярпілівасцю ётак. Калекцыя расце з хуткасцю 5 тысячай ролікаў мікрафільмаў штотаксама, што эквівалентна 15 тысячам 300-сторонкавых кніг. Аднак Міжнародны генэзялігічны індэкс, які зъмішчае больш за 200 мільёнаў прозвышичу, і Кніга прыдкаў, дзе ёсьць прозвышичы восьмі мільёнаў памерлых душаў, ахрышчаных мармонамі, кампьютарызаваны.

Тактыка шуканья продкаў простая. Трэба ведаць назыву мясцовасці, а яшчэ лепей — парадку, з якой паходзяць прыдкаі, і дату іх нараджэння. Аднак нітка пошуку часта перарываецца, калі сям'я пераїжджае з аднае мясцовасці ў другую. Трэба шукаць у суседніх парадкуах, раіца Даніэль Шлітэр, куратор усходнеўрапейскай калекцыі, і дадае, што найбольшая цяжкасць — у зыменах называў мясцовасцяў, якія ў Беларусі, напрыклад, часта мяняліся са зруспікаваных на спольшчаныя.

У міжнародных аддзяленіях мармонскай генэзялігічнай бібліятэкі, якія здаймае ўвесці першы паверх лёху, зъмішчаеца больш за 50 тысячай мікрафільмаў з польскіх парадкуах. На мікрафільмы ўжо запісаны больш за 60% польскіх архіўных кніг, і калі б праца ў польскіх архівах вялася хуткім тэмпам, яе мож-

Под 200-мэтровай скалой, якая можа вытрымаць удар ядернай бомбы, мармоны трymаюць мікрафільмы са звесткамі пра нараджэнні, шлюбы і съмерці двух мільярдаў чалавек.

на было б скончыць за чатыры гады. У Польшчы ёсьць — гэта не азначае, што яны стала працуюць, — пяць мікрафільмавых камэрэаў, прывезеных мармонамі. Дзяржаўны і касцельныя архівы, акрамя аднаго арыгінальнага асебніка мікрафільму, атрымліваюць таксама апараты для прагляду стужак, а яшчэ 15 цэнтаў за кожны кадар мікрафільму. Такія выгадныя ўмовы не ўдалося вытрагаваць ніводнай іншай краіне.

Мармоны ня маюць звычкі скардзіцца, але ўсё ж зъдзівіліся, калі за мікрафільмаванье «забужанскіх збораў», парадильных кніг з быльш «к्रэсаў усходніх», кіраўнік адпаведнага архіву ў Варшаве запатрабаваў 50 цэнтаў за кадар, апроч дармовых камэрэаў і фільмаў. Згоды не дасцігнулі.

Праблемы ёсьць у мармонаў у розных краінах. У Літве каталіцкі касцель не пагаджаецца на мікрафільмаванье, спасылаючыся на вусную забарону Папы. Мармоны спраўдзілі ў Ватыкане, што анікай забароны не было. Супраціўляюцца таксама чэскія ўлады.

Чартэр з Парыжу

Суседні з бібліятэкай, але анікім чынам не звязаны з мармонскай царквой гатэль «Говард Джонсан», уласна, выкльвае выключна на генэзялігічным турызме. У гатэле гатлю на першым паверсе — набор адпаведнай літаратуры і тэрмінал

кампьютара мармонскай бібліятэкі.

Французаў у Солт-Лэйк-Сыты, напрыклад, прывозілі спэцыяльныя чартэры «Air France». У Парыжы, вядома, ёсьць генэзялігічнае таварыства, ёсьць архівы і мікрафільмы і нават філія мармонскай генэзялігічнай бібліятэкі. Але доступ да мікрафільмаў цяжкі, фатаакопіі з мікрафільмаў даражэй каштуюць, чакаць трэба даўжэй.

У Солт-Лэйк-Сыты за старонку копіі плацяць 15 цэнтаў. Параўнайце: пры замове пошуку радаводу ў Нацыянальным гістарычным архіве (НГА) Беларусі трэба ўнесці 50 000 рублёў авансам (-30 USD), кожны працоўны дзень архіўнага работніка аплачваецца ў памеры 20 000 рублёў (-12 USD). Як зазначылі супрацоўнікі архіву, пошук і складанье радаводу займаюць каля 15 дзён.

Ксэракапіванье адной старонкі дакумэнтаў у НГА каштуюе 200 рублёў (-0,12 USD), але існуе плата за прадастаўлены дакумэнт для ксэракапіванья: звычайнія дакумэнты аплачваюцца ў памеры 30% «мінімалі» (цяперашні 3000 рублёў, крыху менш за 2 USD), а «асабліва каштоўныя» — 40% (адпаведна 4000 рублёў, альбо 2,35 USD).

А Галоўная дырэкцыя Дзяржаўных архіваў у Варшаве за пачатак генэзялігічных роспушкаў бярэ 20 далаўраў уступнай аплаты, 20 далаўраў за гадзіну працы пры пошуку актаў і 20 далаўраў за ксэракопію кожнага знойдзенага дакумэнту.

Душа, стань мармонам

Звычай хрышчэння мёртвых вынікае з веры мармонаў у тое, што кожная душа можа заслужыць себе збавеніне не толькі ў цяперашнім жыцці, але і пасля фізычнай съмерці. У музее мармонскага храму ў Солт-Лэйк-Сыты ёсьць вялікая фрэска з выявам Хрыста, людзей, якіх ён навучае, і паселых на іншым баку абраза душаў, апранутых у белыя шаты. Але атрымаль магчымасць збавенія можа толькі душа, навернутая ў рэлігію Царквы Ісуса Христа Святых Апошніх Дзён. Мармоны падкрэсліваюць, што ахрышчаная імі душа зусім ня мусіць карыстацца адкрытай для яе магчымасцю зрабіцца мармонам.

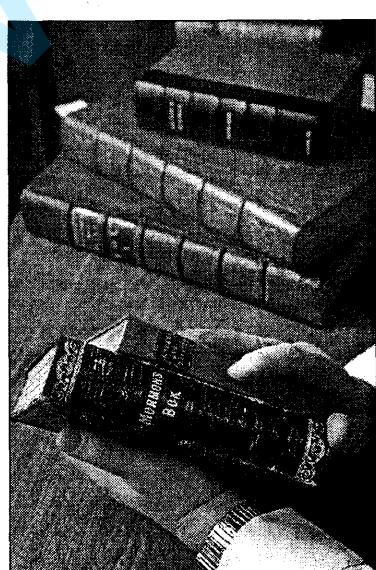
«Гэта справа веры. Калі душа продка не гатовая павершы, хрост ёй папросту ня трэба. Калі яна даслела да прыняцця веры, атрымлівае шанец увайсці ў кола съвітых», — тлумачыла мне жыхарка Солт-Лэйк-Сыты Лідзія Раўская, якія некалькі гадоў таму перайшла ў мармонскую Царкву. Раўская пачатара году была мармонскай місіянэркай сілод суайчынніцай у Чыкага, але прызнае, што нікога ня здолела навярнуць. «Галоўная пе-рашкода — што яны п'юць і пальць і ня хочуць адмовіцца ад гэтых гра-хоў», — кажа Раўская.

Першы прарок мармонскай Царквы Джозэф Сыміт вучыў, што Бог насяліў зямлю душамі і таму абавязак людзей — уступаць у шлюб і пладзіць дзяцей, каб душы маглі ўцялесніцца. Пасля съмерці чалавека вяночак душа трапляе ў Божае Валадарства. Там душы дзелянца на тры катэгорыі. Найвышэйшая — годныя чальцы мармонской Царквы. Душам мёртвых праз хрост трэба дать шанец апнёнуцца ў той групе.

Ня ўсё, аднак, згаджаюцца з мармонскім тлумачэннем хрышчэння мёртвых. Летася у лістападзе з разкім пратэстам выступіла дзейнае ў Нью-Ёрку жыдоўскае Задзіночанне ахвяраў Галакосту, якое адкрыла, што ў Міжнародным генэзялігічным індэксе мармонской Царквы апнёнулася каля 380 тысячай пасымяротна ахрышчаных жыдоў — ахвяраў канцэнтрацыйных лягераў. Мармоны пагадзіліся прыбрэць гэтыя прозвышичы з індэкса і пасыралі заклік да сваіх вернікаў, каб тягі хрысцілі толькі ўласных прыдкаў, іншых жа памерлых — толькі пасля атрыманья спэцыяльнага дазволу ад іх жывых наш-чадкаў.

Паводле Gazety Wyborczej

З Лахвы — у Юту

Говард Марк Гілман нарадзіўся ў ЗША. Гэта звычайны амэрыканец, праграміст, жыхар невялічкага «спальнага» гарадка за пяць кіляметраў ад Нью-Ёрку. У будні працуе, у выходныя дні бавіцца на дансынгу — што паводле нашых уяўленьняў дзіўнавата для сталага мужчыны. Часам наведвае сынагогу, але значна сацьці — мармонскі генэзялігічны бібліятэкі, бо спадзяеца праз іх адшукаць сваякоў у Беларусі.

Продкі ягоныя жылі ў Лунінцы. Ягона бабуля разам з сынам, бацькам Говарда, здолела пазбегнуць лёсу ахвяраў Галакосту. Яны ўцяклі з краіны і нейкім чынам трапілі ў ЗША. Зараз немагчыма ўжо высьветліць усе падрабязнасці гэтай гісторыі, бо ані бацька, ані бабуля ніколі не распавядалі пра падзеі тых часоў. Толькі пасля іхнай съмерці Говард упершыню даведаўся пра Галакост і пра гібель сваякоў.

У Говарда не стае рашучасці наведаць магілы сваіх продкаў. Пра родныя мясыціны яму распавядаў кузэн, што нарадзіўся ў Лахве,

вада атручаная радыяцыяй. Што праўда, людзі ў вёсках вельмі сардечныя, але жывуць дужа бедна. На вуліцах можна яшчэ ўбачыць каня, запрэжанага ў калёсы.

Пасля гэткіх аповедаў Гілман любіць Беларусь на адлегласці. Ён вывучае сваю генэалёгію ў бібліятэках мармонаў і знаходзіць там шмат цікавага. Прыкладам, адшучкай рэвіскія сціпсы з Кажан-Гарадка, дзе нарадзілася ягона бабуля. Рэвіскія сціпсы — гэта казённая папера, у якой пазначаны нараджэнні, шлюбы, съмерці; нешта накшталт сучаснай натарыяльной кнігі. Царскія ўлады складалі гэткія сціпсы дзе-ля патрэбаў падаткаабкладання, а сёняння нашчадкі карыстаюцца імі, каб аднавіць свой радавод. У бібліятэках мармонаў дзясяткі тысячай гэткіх сціпсаў. Да чытак юны трапляюць выключна ў выглядзе мікрафільмаў. Але Говард пўзны, што мармоны маюць і арыгіналы, купленыя ў беларускіх чыноўнікаў за вялікія гроши. Цяжка сказаць, ці праўда гэта.

Юлія Андрэева

Падары сабе Украінскі нумар

Ясная думка,
добрая МОВА

552 старонкі. На вокладцы — Ліка Ялінская.

Аўтары нумару: Юры Андрушовіч,
Мікола Рабчук, Аксана Забужка,
Уладз

Лярон Вольскі

ПАПАРАЦЬ-КВЕТКА

апавяданье

Мар'ян Адольфавіч спускаўся ў ліфце. Побач паскульгольваў ягоны (хутчай жончын, чымы ягоны) сабака Рэй, малады баксэр. Мар'ян Адольфавіч з паўгадзінкі як вярнуўся са сваёй абрыдлай работы. Дзяржанае радыё, сельская гаспадарка, руцінная праца канчаткова ўжо задзяўблі нашага героя. У свае 40 ён думаў адно пра тое, каб хутчэй праляцелі гады, каб хутчэй пэнсія. Жыў бы на лецішчы, у горад наяжджаў па правіянт, па насеніне. А тут, у гэтай кватэры хай бы жылі жонка з дачкой. Кватэру яны атрымалі 15 гадоў таму. Добры раён, цэнтар, праспект... Нібыта і любіў ён гэтую хату, прызычайсі да яе за дўтія гады, але так ужо дастала яго пастарэлая жонка сваім штогадзіннымі патрабаваннямі ѹпрэзеніямі дый ейна (нібыта не ягона) дачка, ва ўсім салідарная са сваёй мамаю, што Мар'ян Адольфавіч гатовы быў кінуць ўсё зарас жа, калі бы толькі надарылася мажлівасць. Якая мажлівасць? Пэнсія, вось якая. Іншых варыянтаў Мар'ян Адольфавіч не ўяўляў. Во ягонае жыццё было падпрарадкованае штодзіннай схеме, і гэтая схема не дазваляла, напрыклад, закахацца ў маладзенскую супрацоўніцу ці займець адзюльтэр з гаспадынай радыйнае сталоўкі Аний і цераз гэтую акалічнасць кінуць сям'ю. Абрыдлая праца ўсё ж прыносіла нібыта прывеліяванае становішча ў мясцовай гіерархіі — супрацоўнік дзяржасцінага радыё.

З работы ён прыйшоў нападлітку. Не, ня дужа п'яны, злыёту падлітку. Гэта было ягоным нармальным станам. Бо хадзіць па звыклых да болю радыных калідорах штодня, пісаць нейкія, быцьшы бы праблемныя матэрыялы, асвяціліць жыццё беларускіх калгасаў, палеткаў і садоў без дзяжурных ста піцідзесяці ў абед і ста пасці работы не ўяўлялася мағчымым. Мар'ян разумеў, што гэта просты шлях да аль-кагалізму, але, маўлін, лёс склаўся так... Ну ня може ён сабе адмовіць у гэтым штодзінным домігу, дзякуючы якому ягоны твар азыну, а вочы займелі "стомлены ад жыцця".

Сю пра тое, што насамрэч яна на-заўсёды засталася ў школе дамініканак паблізу Вены. Сядро асаблівых прыкметаў: моліца выклочна па-ўкраінску сёстрам на дзіве.

І толькі мы з вами будзем ведаць, што напраўду яна тут. Гэтая рэдкая птушка, гэтая *Rara Avis*, гэтая Гала Петрасаняк!

Саўка

Мар'яна Саўка — адна з першых дэзвюю літараў у дзіўным словазлучэнні "ММЮННа — Туга". На пачатку 90-х быў тут дэзвочы атрад, львоўская гарадзкая партызанка. Імпрыя завалілася, горад ляжаў у руінах, цемры, без вады, газу й пасці — ляжаў у чаканыні. Тады ѹзявілася гэтая банда сирэн-пачатковак, і Мар'яна Саўка сядр іх, часам на чале. Часам нешта мела на чале.

О, яна ўмела ладзіць засады ў найцікавейшых падворках, сядр хломазду эпохай, на ўсіх гэтых посткультурных съметніках Львова, на ўсіх больш-менш прыдатных для сцэніў ўзвышышах, сядр аблезлых аздобаў барока ды ржавых ракавінаў ракако. Напалоханыя мінажі абміналі такія падворкі дзясяткі дарагай: гэта было небяспечна — ператварэнне дэзвычыні ў жанчыну, жанчыны — у пастку. Гэта магло скончыцца крыўёю, гэта было паляванье. Ці не таму яна абраала паляванье?

Гэта былі ловы дрэнна замаска-

ца" выраз. Зрэшты, такіх, як ён, ціхіх выпівояху было там, на гэтай працы, болей за палову. Звычайная практика.

І вось ён выйшаў з дэзвярэй пад'ездзу й пашыбаваў долу, у невялікі, досьціц прыгожы парк. Там усе выгульвалі сваі сабакі, моладзь распівали піва, трапляліся парачкі. Яшчэ ніжэй парк пераходзіў у недагледжаны густы за-расынк. Мар'ян Адольфавіч любіў шыціцаў з сабачкамі ікраз там, пры сажалцы, дзе было цемнавата, змроку й бязлюдна. Час ад часу ён сустракаў там свайго суседа Рыгора, высокага здаровага мужыка сярэдняга веку. Рыгор ранкам і ўвечары рабіў прафесійную, а потым займаўся на снарадах. Свамі магутнымі круглымі азадкамі ён нагадваў Мар'яну Адольфавічу ягона вайсковага сяржанта, як той стаяў перад шэрагам: "Раньсэсьмірна!", — і здавалася, што ягонае х/б зараз лусціне па шве.

Толькі Мар'ян Адольфавіч падумаў пра Рыгора, як грувасткая фігура ўзыніла з-за дрэва. Рыгор працаваў інструктарам у нейкай

ахоўнай канторы, штодня займаўся, каб ня страціц форму, меў здаровы кольер твару, адначасова ўпэўнены ѹнеразумныя вочы, моцна развітыя надброўныя выгбы і ваяўнічыя кавалерыскія вусы.

Параўняўшыся з Мар'яном Адольфавічам, Рыгор, каб не спыніцца, не губільца тэмпу, пабег на месцы.

— Здароў, Мар'ян.

— Прывітаньне, — Мар'ян Адольфавіч не любіў гутарыць з Рыгорам, надта той быў "дубовы", дыль размовы ўсё быў аднолькавы:

— Как дзяля? — бадзёра, бегучы на месцы, спытаўся Рыгор.

— Да што ў мяне можа зъяніцца... Як заўжды.

— Ты, кстаці, Адольфавіч, на-праанса п'ёші кожны дзень, — заўважыў Рыгор. — Так і сціпіца можна. У мяне вот быў как-та пярыяд, як мяне ўволілі з армії, дык тожа плю сільна. Так узяў жак сябе ў руکі. Чаго і цябе жыло.

— Да колікі я там выпіў, — скрыўся Мар'ян. — Шклянку яку...

— Шклян-ку сέньня, шклянку заўтра, глядзіш — і ўжо алькаголік. Не, прауда, за-вязываў, сасед, начынай спортом займаўца. Бяры прымер зі мяне! — Рыгор зноўку зарагаў.

— А што яшчэ рабіць, — звікла пачаў наракаць на лёс Мар'ян Адольфавіч. — Нудна ўсё, абрыйда, дзень у дзень адно і тое ж.

— А патам што не паставіў ты себе цэлі ў жыцьні. І вот усе вы так. Няма к чаму страміцца вам, вот у чом уся бядя.

— А ты да чаго імкнешся?

— Ну как да чаго? Вот стану дзепутатам, задам жару гэтым усім прахіндзеям!

— Якім? — панура запытаў Мар'ян.

— Ну, гэтым, што акапаліся ў прафесільстве. Мне б тока туды дабраца. Усё бы перакраіў. Аны ж там нічога ня слышаць, ня знаюць. Сядзіць там па дзесяць лет. Ужо так далікі ад народа, як мы да Луны.

— Ай, зноў ты гэтую свою песьню завёў. Надакунчыла ўжо. Хто цябе туды возыме! Забудзісь ты на гэта. Ды адукцыя ў цябе сам ведаеш якай...

— Дык што з таго! Адукацыя! Зато я талантлівы і жыву чаяніямі нашага народа, а ня лічнай выгадай. І вот увідзіш, Мар'ян, кагда-нібудзь я стану прэзідэнтам! А ты еслі не паставіш сабе высокую цэль, то сап'ёшся, вот увідзіш! Давай! — і Рыгор ірвандуў па зарослай сцяжыні, сцяжыні сваім магутным сяржанцкім азадкам.

“Вар’ят”, — звікла й стомлена падумаў Мар'ян Адольфавіч і за-глыбіўся ў зарасынк. Сабачка Рэй панохіла камель дрэва, незадаволеная чхнү і паднімай нагу.

Ступаючы сядр папараці, Мар'ян Адольфавіч уявіў сябе за горадам, у лесе... Недзе побач Мар'янаў добраўпарадкованы катэдж, дзе ёсьць ўсё неабходнае для жыцця, а цяпер ён выйшаў у грыбы... Не, не ў грыбы, проста прахадзіцца, падыхаць лесам... Стоп! Што гэта за хлера?

Пасярод зарасынку папараці пунсавела ладнай, большай за вялікую ружу кветка! Мар'ян кінуўся да яе, уважліва агледзеў сцяжыбо. Так, гэта, безумоўна, зацвіла папараць. Але яна ня можа цвісці! І тут да Мар'яна дайшло: ён знайшоў Папараць-кветку!

У магозах ліхаманкава зъяніліся слова, вобразы, чырвонімі літарамі пра змену курсу, развалюційныя зъмены, жорсткі дзяржкантроль ды іншую лухту. Пад крычлівой чырвонай зъяздай партрэт прэзыдэнта. Мар'ян пахінуўся ў ледзьве на грымнуўся долу. Падніўшы вочы, ён убачыў на сцяне над галоўнымі пэдактарамі такі самы партрэт у залатай рамачкі — шырокі пле-чы, ваяўнічыя кавалерыскія вусы, знаёмы ўпэўнены ѹнеразумны позір з-пад магутных выгбаў...

“Дык вось каму ты дасталася!”

— падумаў Мар'ян.

“Хуткую, хуткую!” — ўсё цішэй гучала недзе побач, і Мар'яна пра-глынула сіне-чорнаю, з рэдкімі па-маранчавымі ўсплескамі, багна.

несьці дадому, паставіць у ваду? Ці адкалапць з коранем, перасадзіць дома ў гаршчок? А жонка, дурніца гэтая? Не, дадому калі несці, дык схаваць, каб нікто не знайшоў. І ўсё ж такі, як жадаць? Як фармуляваць тое, чаго ты хочаш? А чаго я хачу? Я хачу спакойнага жыцця на прыродзе... Ці яшчэ парыпатаца, нажадаць сабе грошай, улады? Каб гэты галоўны рэдактар і самы галоўны шэф прыніжаліся перад табою. Пойзілі на каленях... Во была б карцінка! Траба падумаць. Ня трэба съпяшыцца”.

Рэй падбегаў да кветкі, панохаяў яе, чхнуў, узвыў і кінуўся прэч.

“Разумее нешта”, — падумаў Мар'ян.

Урэшце ён вырашыў нічога сέньня не вырашыць, маўляў, усё адно малаверагодна, што да раніцы кветку знойдць. А ўранку ён пойзілі на шпацир з Рэем і... і нешта зробіць.

Уначы Мар'ян Адольфавіч на-спаў. Ен варочаўся ѹн думай. Розныя варыянты, як распарадзіцца нечаканымі шчасцем, круціліся ў ягоных запаленых мазгах. Прыйходзілі абсурдныя, съмелыя, нечаканыя думкі: “...Кіну ўсё, паеду ў Канаду ці, можа, лепей буду вандраваць, съвет пабачу... А можа, замовіць сабе вечнае жыццё?” Гледзіць колькі жаданьня... А як жа вызначыцца колькісць іхную? Усё адно кветку трэба сарваць. Во інакшы дастанецца каму іншаму. Якому казлу”. Ён так і на здолеў заснунку. А сёмай (хацеў ранею, але пабяўся выклікаць падазрэнны ў жонкі) падніўся, узяў Рэя і, намагаючыся ісці, як заўжды, настапаў.

Уначы Мар'ян Адольфавіч на-спаў. Папараць, папараць... Кветкі не было. Месяц знаёмае, Мар'ян шпацируе тут штодня, памылка выключаная. Кветка была тут. Яшчэ ўчора ўвесьчары. “Я спазыціўся, — агаломшана гучала ў Мар'янаў галаве. — Як заўжды, спазыціўся. Яшчэ ўчора я мог зрабіць са сваім лёсам ўсё, што пажадаю, а цялі... чакай... небарацака!”

Выпіў ён з раніцы Парушыў свой кодэкс. Але гарэлка ня брала, усю съвядомасць запойніла цёмна-шэрай бясконцая скруху. Мар'ян Адольфавіч панура цягнуўся па калідорах радыё, зрэшты, нікто не зважаў на яго, як і заўсёды.

— Мар'яне! — раптам пачаў ён.

Гэта крычаў ягоны галоўны са свайго кабінету. Мар'ян Адольфавіч молянхалічна панура прасмактаўся ў дззвіверы.

— Што трэба?

— Ты мне кінь гэта “что трэба”! — галоўны быў бадзёра, нават за-надта.

— Большэ жызні, Мар'ян!

Пойдзеш сέньня на заданьне.

— Якошчэ заданьне? — млява пацікавіўся Мар'ян Адольфавіч.

— Сέньня прэзыдэнт агущае но-вую пастанову па сельскай гаспадарцы. Рэвалюцыйныя зъмены! Пой-дзеш асвяціліцаць.

На стале ў галоўнага ляжала разгорнутая газэта. Загаловак нешта крычаў чырвонымі літарамі пра змену курсу, развалюційныя зъмены, жорсткі дзяржкантроль ды іншую лухту. Пад крычлівой чырвонай зъяздай партрэт прэзыдэнта. Мар'ян пахінуўся ў ледзьве на грымнуўся долу. Падніўшы вочы, ён убачыў на сцяне над галоўнымі пэдактарамі пра-глынула сіне-чорнаю, з рэдкімі па-маранчавымі ўсплескамі, багна.

“Дык вось каму ты дасталася

ЦЕЛА І ДУХ абмен ВОПЫТАМ

Толькі спалучэнны гэтых чыньнікаў — за гартаванага мондага цела і здаровага духоўнага развіцця — утварае гарманічна развітую асобу, Чалавека, а не насыльніцтва, працоўныя рэсурсы і г.д.

Чалавек, абцяжараны хваробамі, ня можа пакінуць здаровых нашчадкаў. Ён ня думае ні аб чым, акрамя прымітыўнага выжывання. Ягоныя спадзевы не сягаюць далей за прымітыўныя падачкі ад дзяржавы — некалькі тысяч рублей, пушку лекаў, дробныя льготы. У любы момант гэта ўсё дзяржава адбяра. А тлусты хворы чалавек нічога і ня зробіць. Бона зможа фізычна і марална.

А дыктатарскай дзяржаве, наадварот, выгодна, калі хворых людзей многа. Імі можна маніпуляваць, як захочацца чынавенству. Дыў вялізная эканомія — большасць хворых не дажываюць да пэнсіі.

Я і мае аднадумцы (суполка "Гарт") звязаў духоўнага адраджэння са штодзённымі гартаваннямі і выпрабаваннямі целаў. Спачатку прыводзім целаў ў адпаведны стан (які не замінае духоўнаму развіццю), а потым ідзем да Бога і Беларусі. Зразумела, што наш шлях на кожны ўхваліць. Але гэта мы яго выбіраем! І ідзем да канца. З кожным годам мы ўзмацняем фізычныя выпрабаванні целаў. Так, гэта зімою я і мае дачушки хадзіць дома зусім голыя. Тэмпература ў хаце кала +16, што дазваляе быць бяз вопраткі. Падлога вельмі халодная, але гэта толькі спрыяе загартоўцы.

Есьць у нас халодны пакой. У ім мы танчым. А перад тым — абліваны халоднай вадой са студні на дварэ. Далей цела не выціраем, а ідзем у халодны пакой і танчым хутка. Гэта вельмі спрыяе здароўю.

На гэта не патрэбна нікіх грантаў, дазволу ўладаў і г.д. Кожная сямейка можа так умацаваць здароўе.

— Ведаеш, Ірэначка, я ж гляджу на цябе — голая бегаеш па двары ў любую пару, кідаешся ўзімку ў палонку, а толькі паха-

рашэла дый пра хваробы забылася, — неяк сказала мне суседка Таціна.

Ёй 45 год, працуе бібліятэкаркай у мясцовай школцы. Мае дачку Надзею, якой 21 год. Яны далучыліся да нас. Дома цалкам агальцца, а ўсе іншыя практикаванні выконваюць разам.

Яшчэ дзэвye суседкі — жанчыны па 56гаду — прыхалі ў вёску з малых гарадоў. Былы настаўніцы. Набылі дом, маюць файнную гаспадарку, забяспечваюць садавіной і гароднінай добры тузін свяякоў, знаёмых і нават мясцовых п'янтосаў. Веря і Антаніна горача ўхвалілі мою прапановану далучыліца да нас. Цяпер гартуемся разам!

У сунежні ў сістэму загартоўкі давялося ўнесці карэктывы: на рацэ ўтварыўся моцны лёд. Дый цяжкавата нават для нашых целаў плаваць у маразы пад -25. Таму практикуем бег.

Раным-рана аголеныя выходзім на двор, абліваемся вадою са студні. Потым забягаем у хату, надзяваем бел-чырвона-белыя стужкі на галовы. На грудзях вымалёўваем Пагоню. Становімся на калені.

— Божа, дапамажы. Цэлы загартуй і зъберахь. Дай нам здароўя і щасціца, — шепча Веря. І мы таксама.

І вось — выходзім на вуліцу. Шыхтуемся. Мароз больш за -20. Бяжым! Сынег рыпіць пад ногамі, зоркі блішчыць. Белы сырэг, белыя цэлы, белыя дрэвы. Навакольле такое бляютка! Нават калі яшчэ цёмна.

Калі рэчкі Веря і Антаніна кідаюцца ў сумёт і абціраюцца сынегам. То самае робім і мы.

— Закапацца ў сынег па самую шыю! — загадвае Антаніна.

І мы выкноўваем. Руки тримаюць уверсе, над галавою.

Зноў малітва. Потым бег. Сынег зь целаў не абтрасаем. Ён павінен растаць!

Ірина Халадзевіч

Шукаю беларускіх музыкаў у справе запісу гіму Рэспублікі Беларусь з сучаснымі словамі. Уладзімір Жыгалка Сладар Крукоўскі! Пратыце вочки!!! Быз подпіс!

КАНТАКТЫ

Мянчук (40/170/53) з в/а, бяз шк/зв, пазнаёмлюся з жанчынай (30-35 год), без дзяцей, ня скінхай да пакуні, хатні, для стварэння сям'і. а/с 129, Менск, 220013

Шукаю адрасы дошак аб'яўяў, інтернэт-газетаў, што друкуюць аб'яў на мове эспранта ды іншых мовах. Е-mail: lc@tut.by

Жлобінскі Таварыства аматараў асьветы "Філіматы" шукае аднадумцаў! Т.: 3-51-18, 3-73-97 (Вадзім Башкóў)

Хлопец-гей (25) шукае сістра да 20 год. В/а. Захапленні ў шмат. А/с 71, Менск-73, 220073

Актыўны парапаштыст чакае званка ад жыхара а/с 78 (220141). Пасля 19.00. Але́сь. Т.: 248-28-68

Кнігі, музыка

Найду наступныя нумары "НН": 9—10 (81) за 1997, 16 (113) за 1998, 10 (131), 13 (134) за 1999. Т.: 235-01-83 (пасля 20.00).

Грамадзяне! Завітайце, калі ласка, на сайт аднаго маладога панк-гурту: www.onalzud.narod.ru

Часопіс "Partisan" (по сучаснай беларускай культуре) ёсць у Гомелі. Т.: 45-11-51

Пабачны съвет: чарговыя нумары бюлетэню нацыянальнай Берасцейшчыны "Змагар". Замаўліце праз e-mail: zmagar@yahoo.com

Аўдіё, відэа, паштоўкі, іншае — фон, фольк-рок, пастфольк, Сараднівечча, рыцарства. Т.: 220-68-74

Альбомы гурту "Стары Ольса" — "Келік кола" і "Вір" ёсць у Гомелі. Т.: 45-11-51

Новы CD "Свяцтая ночь" можна набыць у Гомелі. Т.: 45-11-51

Куплю кнігі з сэрыі "Беларускі кнігабор": М.Багдановіч, Я.Чачот, Я.Барыль, В.Пастоўскі, "Беларускі летапіс і хронік". Т.: 228-58-63 (Алена)

Часопіс "Нацыя" можна набыць у БПС. а/с 242, Менск, 220012 + капэрта са з/в а/с. Пэйдж.: 289-12-12, а/с. 4430

Мышы, пасуцкі

Танна прадаю белых мышэй, пасуцкі. Андрэй (з 19 да 22). Т.: 223-80-69

праца

Шукаю працу ў хаце. Асаснік В.С. Вул.Горкага, 30, Заспа, Рэчыцкі р-н, Гомельская вобл., 247501

Вельмі патрэбная праца ў другой палове дня альбо ночы. Т.: 253-88-02

Дапамагу пачаць сваю працу ў хаце (не распайсюджаньне). Прыбыць ад 200 у.а. Нескладана! Могуць усе! Ад Вас капэрта са з/в+купон б/а: а/с 122, Менск-89, 220089

сувэніры

Пагоня (з папе машэ) каліровая, уніцкі каліндары з выявай Беларускай плашчаніцы, аўдыйкасэты. Т.: 257-93-11

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

Барадулін

13 лютага — хрысціянская канферэнцыя "Пра любоў" з удзелам Рыгора Барадуліна. 17.00, Варвашэн, 8. ХІТ

ВІТАНЫ

Натхнімаму Працаплюбу, Энтузіясту, Пісмёныку Аляксею Пяткевічу ўсё ципло сонца і зямлі ў сувязі з народнікамі Гіля Касцяліровіч! Добрага настрою і натхнененія. Ліхавічы — гэта моё!

Добраму Чалавеку, Краязнаўцу, Журналісту Аляксандру Жалкоўскому красы зямной, здароўя, моцы і сілу ў дзень нараджэння!

Людмілу Галубевіншчыцу з днём нараджэнняна дачка і маці. Зычым, каб на цыбе звалілася глебальнае щасціце!

Раду і Уладзю і ўсім, хто ўнішчыў з грамінчым Шлюбам ды вяселлем! Mixas і Варанікі! Лебедзі!

Аленка моя любяба, віншую цябе з днём народзінай! Застаўайся такай я прыгожай, пышнотай і шасцілівай

Рамана Цыбульскага, любага сыночка і браціка, віншую з 16-гадзізэм! Плёні табе ва ўсіх тваіх пачынаніях! Тата, мама, Валера

Hrajcy vinšujić Bielarski licej z pryniacciem Statutu! Zoračka, Aranžy i Zipper

Віншую Лішчу з днём народзінай і зычу прыемнага сувітканінага! Летнія сібрэйкі Jasieak! Vinšuim z Dniom narodziny!!! Salodkaha-salodkaha-salodkaha... miou table! I pabolej. Siaby-Zyviotki

іздзі

А ты павіншаваў Міхася Тычыну з днём народзінай? Кіз бяз "П"

Vivat pater noster!!! Vivé et Valéou! Кэт і Зёсі

Пакайсеся, верце ў Ісуса Хрыста — і будзеце збагуленыя: Бог Вас любіць! XIT

Кампанія "Беларусь у Эўропе" — гэта нацыянальны супраціў і духовна Адраджэнне! Мінск, 14 лютага, 17.00, пл. Якуба Коласа. Малады Фронт

Маладафронтавуць па ўсёй краіне, пад'ём! "Беларусь у Эўропе!" — наш адказ рэжыму. Тэлефонайце, далачайцеся. Т.: 284-50-12

Маладафронтавуць! Усеагульны збор на кампанію "Беларусь у Эўропе!" — шточайце вар 19-й. Усе на Малады Фронт!

Маю тэксты (на два альбомы!) для сур'ёзных рок-музыкаў (у тым ліку — гім), які лепш пачуеца *in heavy metal*. Ула-дзіслайз Жыгалка

іздзі

А ты павіншаваў Міхася Тычыну з днём народзінай? Кіз бяз "П"

Vivat pater noster!!! Vivé et Valéou! Кэт і Зёсі

Пакайсеся, верце ў Ісуса Хрыста — і будзеце збагуленыя: Бог Вас любіць! XIT

Кампанія "Беларусь у Эўропе" — гэта нацыянальны супраціў і духовна Адраджэнне! Мінск, 14 лютага, 17.00, пл. Якуба Коласа. Малады Фронт

Маладафронтавуць па ўсёй краіне, пад'ём! "Беларусь у Эўропе!" — наш адказ рэжыму. Тэлефонайце, далачайцеся. Т.: 284-50-12

Маладафронтавуць! Усеагульны збор на кампанію "Беларусь у Эўропе!" — шточайце вар 19-й. Усе на Малады Фронт!

Маю тэксты (на два альбомы!) для сур'ёзных рок-музыкаў (у тым ліку — гім), які лепш пачуеца *in heavy metal*. Ула-дзіслайз Жыгалка

іздзі

А ты павіншаваў Міхася Тычыну з днём народзінай? Кіз бяз "П"

Vivat pater noster!!! Vivé et Valéou! Кэт і Зёсі

Пакайсеся, верце ў Ісуса Хрыста — і будзеце збагуленыя: Бог Вас любіць! XIT

Кампанія "Беларусь у Эўропе" — гэта нацыянальны супраціў і духовна Адраджэнне! Мінск, 14 лютага, 17.00, пл. Якуба Коласа. Малады Фронт

Маладафронтавуць па ўсёй краіне, пад'ём! "Беларусь у Эўропе!" — наш адказ рэжыму. Тэлефонайце, далачайцеся. Т.: 284-50-12

Маладафронтавуць! Усеагульны збор на кампанію "Беларусь у Эўропе!" — шточайце вар 19-й. Усе на Малады Фронт!